Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ШАНБА СОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 129 (9625). • 1989 йил 8 июль • Баҳоси 5 тийин.

ЕВРОПА ТАРИХНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИДА

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ ФРАНЦИЯГА ҚИЛГАН ВИЗИТИ ТУГАДИ

ПАРИЖ, 6 июль. (ТАСС махсус мухбирлари). М. С. Горбачевнинг Францияга қилган расмий визити учинчи ва якунловчи куни Париж вақти билан эрталаб соат 10 да бошланди. Маринья саройида унинг Франция президенти Франсуа Миттеран билан якунловчи учрашуви бўлди. Иккала давлат бошлиқлари сидқидилдан самимий қўл олишиб, шу тариқа олий даражада ўтказилган навбатдаги учрашув натижаларидан мамнун эканликларини ва мулоқотни давом эттиришга холисона ният қилганликларини тасдиқладилар. Кўпгина мамлакатларнинг журналистлари шу воқеанинг гувоҳи бўлдилар.

Франция президенти билан суҳбатдан кейин М. С. Горбачев дарҳол Страсбург шаҳрига жўнаб кетиш учун Орли аэропортига йўл олди.

Орли аэропортидаги кузатиш маросими айни вақтда тантанали ва шодиёна бўлди. Фахрий қоровул саф тортди. СССР ва Франциянинг давлат гимнлари ижро этилди. Юзлаб парижликлар Орлига бориш йўлида ва аэропорт атрофларида совет раҳбарига оқ йўл тилаб қолдилар.

Франция пойтахтидан Страсбург орасида атиги бир соатли йўл бор. Ғарбий Европадаги энг кекса ва энг ваколатли Ғарбий Европа ҳукуматлариаро ташкилоти — Европа кенгашининг қароргоҳи шу ерга жойлашган, бу ташкилот Европадаги 23 давлатни бирлаштиради. Гарчи бу ерда, кенгашнинг парламент сессиясида М. С. Горбачев нутқининг эҳтимол тутилган мавзуи икки томонлама муносабатлар доирасидан чиқса ҳам французлар 1989 йилги Париж ёзининг мана шу икки воқеасини бир-биридан ажратгилари келмаяпти. ТФ-1 телекомпанияси шарҳловчисининг фикрича, Париж билан Страсбург — «Европа ҳамкорлиги пойдеворига қўйилган икки залворли блокдирки, Михаил Горбачев шу ҳамкорликнинг мўътабар меъморларидан бири эканлиги шубҳасиз».

(Давоми иккинчи бетда).

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида

6 июль эрталаб соат 10. Раислик қилувчининг қўнғироғи тинди ва ғала-ғовур босилди, СССР Олий Советининг мажлислар залига сукунат чўкди. СССРнинг янги ҳукуматини тузиш давом этмоқда. Раислик қилувчи **А. И. Лукьянов** Н. И. Рижковнинг таклифига кўра, СССР Станоксозлик ва асбобсозлик саноати министри вакант лавозимига Н. А. Паничев тавсия этилганлигини маълум қилади. У 1986 йилдан буён ана шу тармоққа бошчилик қилмоқда. Станоксозлик ва асбобсозлик саноати ходимларининг кўпгина активлари фикрини ҳисобга олиб, ана шу номзод кўрсатилган.

Н. А. Паничев номзоди ҳақидаги таклиф Иттифоқ Советининг тегишли комиссияси кўриб чиқиши учун тақдим этилади.

В. М. Величкони СССР Оғир машинасозлик министри лавозимига тайинлаш тўғрисидаги масала депутатларнинг кўриб чиқиши учун тақдим этилади.

Депутатлардан **В. П. Лукин, С. М. Катилевский, Н. М. Манько, Н. И. Бабченко, К. В. Фролов, Э. А. Памфилова, В. М. Вологжин** тармоқдаги муҳим муаммолар, уларни ҳал этишда министр лавозимига даъвогарнинг роли хусусида гапирдилар.

Сессия В. М. Величкони СССР Оғир машинасозлик министри этиб тайинлаш тўғрисида қарор қабул қилади.

М. И. Шчадов СССР Кўмир саноати министри лавозимига тавсия этилади.

Муҳокама этилаётган масала юзасидан мунозарада депутатлардан **А. Л. Царевский, А. С. Цигельников, Т. К. Пупкевич, М. А. Михеев, Н. Д. Пивоваров** сўзга чиқдилар. Бўлғуси министр экология, социал-маданий ва маиший масалаларга, меҳнатнинг илғор шакл ва усулларини жорий этишга, бошқариш услубини такомиллаштиришга кўпроқ эътибор бериши кераклиги таъкидланди.

Н. И. Рижковга сўз берилади. Ҳозир М. И. Шчадов кўмир саноатига бошчилик қилиши лозим бўлган инсон эканига ишончим комил, деди у. Аммо, афтидан у кўмир саноати раҳбарларининг янги авлодини камол топтириш тўғрисида, ёш кадрлар ҳақида жиддий ўйлаши керак бўлади.

1985 йилда, биз министр тўғрисидаги масалани ҳал этаётганимизда, деб давом қилди ҳукумат бошлиғи, кўмир саноатида аҳвол оғир эди, мен Министрлар Советининг, Министрлар Совети Президиумининг мажлисларида иштирок этган эдим. Ҳар чоршанба куни Президиумда кўмир саноатига тааллуқли масалалар кўриб чиқилар, кўпдан-кўп нутқлар сўзланиб, таклифлар айтиларди. Аслини олганда ҳукумат ўз вақтининг ярмини халқ хўжалигининг икки тармоғи — кўмир саноати билан қора металлургияга ажратарди. Гап кўп бўлиб иш оз эди. Мана янги одамлар — Колпаков билан Шчадов келишди. Гап-сўзлар анча камайиб, иш кўпайди. Биз ким кўмир саноати министри бўлиши ҳақидаги масалани ҳал этаётганимизда ишнинг кўзини биладиган бир киши: агар сизга кўмир керак бўлса, Шчадовни қўйинг, деди. Биз хато қилмадик деб ўйлайман, у ҳақиқатан ҳам кончилик ишининг барча нозик томонларини биладиган инсондир.

Сўнгра Н. И. Рижков кўмир саноатининг ҳал қилинмаган баъзи вазифаларига тўхталди.

Кўмирчилик касби, деди у, энг оғир ва ҳатто муайян даражада қаҳрамонона касбдир. Шу боисдан тармоқнинг эҳтиёжлари билан боғлиқ кўпгина масалалар тез ва жиддий равишда ҳал этилиши зарур.

(Давоми 2-бетда).

Суратда: кузатиш пайти.

ТАСС махсус мухбирлари В. Будан ва А. Сенцов телефотоси.

Совет раҳбари Бухарестга келди

БУХАРЕСТ, 6 июль. (ТАСС). Совет делегациясининг раҳбари, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советининг раиси М. С. Горбачев Варшава шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитетининг навбатдаги кенгашида қатнашиш учун бугун бу ерга келди. Совет делегациясининг аъзолари: КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев у билан бирга келдилар.

Илгарироқ бу ерга келган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Мудофаа министри, армия генерали Д. Т. Язов ҳам кутиб олиш пайтида ҳозир бўлдилар.

Кутиб олувчилар орасида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар бирлашган Қуролли Кучларининг Бош қўмондони армия генерали П. Г. Лушев, СССРнинг РСРдаги элчиси Е. М. Тяжельников ҳам бор эдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

ҒЎЗАНИ парваришлаш технологиясининг янги таркибий қисмларини ишлаб чиқишдаги хизматлари, молекуляр биология соҳасидаги тадқиқот ишлари ҳамда юқори малакали илмий кадрларни тайёрлашдаги фаоллиги учун Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ўсимликлар экспериментал биологияси институти ўсимликларнинг ривожланиш биологияси лабораторияси мудири **Абил Зокиров** ва молекуляр генетика лабораторияси мудири **Аҳмад Поччаевич Иброҳимовга** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвони берилди.

* * *

Матбуот органларида самарали ишлаганликлари ва ижтимоий ҳаётда актив иштирок этганликлари учун қуйидаги ўртоқлар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотландилар:

АБДУРАҲМОНОВА Фарида Йўлдошевна — Ўзбекистон журналистлар Союзи Тошкент ташкилоти правлениесининг масъул секретари.

ЕВСЮКОВА Татьяна Николаевна — Тошкент трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бирлашмаси «Мотор» кўпнусхали газетасининг редактори.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Кўмир саноатида кўп иш қилинди. Жумладан, илгари машинасозлик тармоққа ўтказилган эди.

Социал масалалар ҳозирги энг муҳим масалалардир, деб таъкидлади нотиқ. Шахтёрлар шаҳарлари ва посёлкаларини социал ривожлантириш соҳасида ғоят жиддий ҳаракат программаси даркор. Ечимларни — тармоқ, давлат ечимларини, СССР Олий Совети, унинг комиссиялари ечимларини топиш керак. Зарур маблағларни қидириб топиш лозим.

Н. И. Рижков кўмир баланси билан боғлиқ масалаларга тўхталиб, ҳозир мамлакатда кўмирнинг катта запаслари мавжудлигини қайд этиб ўтди. Бу нарса ўтган қиш фасли унча совуқ бўлмаганлиги билан боғлиқдир. Афтидан, шундай вазиятда кўпроқ эпчиллик қилиш керак, жумладан, кўмир запасларининг бир қисмини валютага сотиш, мамлакатимизда реализация қилиш мумкин. Ҳозир бизда одамларга қанча кўмир керак бўлса, шунча сотиш имконияти бор. Ҳолбуки, жуда ғалати вазият вужудга келиб қолмоқда: кўмир бору, аммо масалан, қишлоқларда, ишчи посёлкаларида кўмир йўқ. Бу муаммони ҳал этиш керак, у қанчалик тезроқ ҳал этилса шунчалик яхши.

Ҳукуматда кўмир саноати министрлиги учун валюта тўғрисидаги масала ҳам кўриб чиқилади. Биз шахтёрларга кўмирни чет элга сотиш учун, тармоқни янада ривожлантиришда уларга нима зарур бўлса ҳамма нарсани сотиб олиш учун рухсат берамиз.

Тармоқни бошқариш услубини такомиллаштириш масалаларида ғоят катта потенциал имкониятлар мавжуддир, деб таъкидлади СССР Министрлар Советининг Раиси. Бир вақтлар, деди у, шахталар мустақилликдан батамом маҳрум этиб қўйилганида, жиддий хато қилинганлигига ишончим комил. Эндиликда шундай системани топиш зарурки, бу система кўмир корхоналарига ишлаб чиқариш ҳамда социал масалаларни ҳал этишда ҳақиқатан ҳам тўла мустақиллик берадиган бўлсин.

Н. И. Рижков депутатларнинг кўмир корхоналари фойдаланаётган ерларни экин экиш учун ўз вақтида яроқли ҳолга келтиришни таъминлайдиган экологияга доир жиддий қонун ишлаб чиқиш тўғрисидаги таклифини қўллаб-қувватлади.

М. И. Шчадов кўпчилик овоз билан СССР Кўмир саноати министри этиб тайинланади.

СССР Химия ва нефтни қайта ишлаш саноати министри лавозимига тавсия этилган Н. В. Лемаевнинг номзодини муҳокама этиш таклиф қилинади.

Министр лавозимига номзодини муҳокама қилишда депутатлардан **Г. И. Ревенко, В. А. Леончев, М. Ғ. Раҳимов, Н. П. Белоус, О. М. Нефедов, С. Н. Хожнев** ва бошқалар манфаатдорлик билан иштирок этдилар.

Н. В. Лемаевни СССР Химия ва нефтни қайта ишлаш саноати министри этиб тайинлаш тўғрисида қарор қабул қилинади.

В. Г. Колесниковни СССР Электрон саноати министри этиб тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

Мунозараларда сўзга чиққан депутатлар **Р. И. Никитин, Е. Д. Дога, Ф. М. Бурлацкий, Е. П. Велихов, Н. Н. Медведев**, жумладан, халқаро ҳамкорликни бутун чоралар билан кенгайтириш ва чуқурлаштириш зарурлигини таъкидладилар, чунки, уларнинг фикрича, акс ҳолда биз электроника соҳасидаги мавжуд қолоқликни бартараф этишга муваффақ бўла олмаймиз.

Сессия В. Г. Колесниковни СССР Электрон саноати министри этиб тайинлади.

Депутатлар СССР Электротехника саноати ва асбобсозлик министри лавозимига тавсия қилинаётган **О. Г. Анфимов** номзодини муҳокама этишга ўтадилар.

Депутатлардан **В. А. Остроухов, А. М. Шамихин, Д. Г. Смирнов** муҳокама этилган масала хусусида ўз фикрларини билдирдилар.

О. Г. Анфимов СССР Электротехника саноати ва асбобсозлик министри лавозимига тасдиқланади.

Раислик қилувчи Н. И. Рижковнинг Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий Маслаҳат Комитетининг мажлисида қатнашиш учун Бухарестга жўнаб кетиши муносабати билан унинг йўқлигида ҳукумат составига номзодларни кўриб чиқмаслик тўғрисидаги илтимосномасини ўқиб эшиттиради.

Бу илтимос қондирилди.

СССР Олий Советининг кечқурунги мажлиси СССР Олий судини сайлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқишдан бошланди.

СССР Олий судининг раиси **Е. А. Смоленцева** сўз берилади. У ўзига билдирилган юксак ишонч учун депутатларга миннатдорчилик билдириб, ўзининг бутун кучи, имкониятлари, қобилиятини Олий суд фаолиятида қонунийлик, ҳолислик ва адолат қарор топишига имкони борича кўмаклашишга сарфлашга ваъда берди.

Нотиқ СССР Олий судининг таклиф этиладиган составини депутатлар муҳокамасига ҳавола қилди. У барча номзодлар юксак малакага ва катта тажрибага эга эканликларини таъкидлади. Улар орасида турли миллат, ёш ва касб-кор вакиллари бор.

Е. А. Смоленцев депутатларнинг саволларига жавоб қайтарди.

СССР Олий Совети қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот комитети раисининг ўринбосари **Ю. Х. Калмиков** сўзга чиқиб, изоҳлар берди.

Муҳокамада депутатлардан **Т. А. Миннуллин, А. А. Генчев, Ю. В. Голик, Н. Н. Воронцов, М. Р. Сагдиев, К. Д. Лубенченко, И. Н. Грязин, В. С. Подзирук, Т. Х. Гдлян, Р. А. Медведев** қатнашдилар.

Сессия раҳбарлик лавозимларига номзодларни тинглаб, А. М. Филатов ва Р. Г. Тихомировни СССР Олий суди раисининг ўринбосарлари лавозимига кўпчилик овоз билан сайлайди. В. И. Замятин гражданишлари судлов коллегиясининг раиси, С. Б. Ромазин жиноий ишлар судлов коллегиясининг раиси, Н. А. Петухов ҳарбий коллегия раиси этиб сайландилар. СССР Олий суди аъзолари ва халқ маслаҳатчиларининг муҳокама учун таклиф қилинган барча номзодлари тасдиқланди.

Депутатлар СССР Олий суди раисининг биринчи ўринбосари лавозимига С. И. Гусев номзодини қўллаб-қувватламадилар.

СССР Олий суди составидаги бир қанча жойлар ҳозирча бўш турибди. Бу жойларга номзодларни кейинроқ кўриб чиқиш белгиланди.

Раислик қилувчи конституцияга мувофиқ иттифоқдош республикалар Олий судларининг раислари лавозимларига кўра СССР Олий суди составига киришларини эслатиб ўтди.

Баъзи жорий масалалар кўриб чиқилди. Мажлис тугади.

7 июлда сессия ўз ишини давом эттиради.

(ТАСС).

ЕВРОПА ТАРИХНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Страсбург аэропортида совет давлатининг бошлиғини парламент ассамблеясининг раҳбарлари, Европа кенгаши министрлар комитети ва секретариатининг аъзолари кутиб олдилар. Франция давлат министри, ташқи ишлар министри Ролан Дюма ҳам шу ерда эди. Аэропортдан Европа саройига бориш йўлида М. С. Горбачевни Эльзаснинг қадимий пойтахти, қуйи Рейн департаментининг маъмурий маркази — Страсбург аҳолиси самимий табриклаб кутиб олди. Бу ерда бир неча кун муқаддам парламент ассамблеясининг ёзги сессияси очилган бўлиб, меҳмонни кутиб олиш учун ҳамма нарса шай эди.

Европа саройи дарвозаси ёнида М. С. Горбачев норасмий ва шодиёна кутиб олинди. Унга Европа кенгаши парламент ассамблеяси бюросининг аъзолари таништирилди. У Европа кенгашининг зарҳал китобига имзо чекди. Сўнгра ҳамма европа парламентининг мажлислар залига кирди.

Европа кенгаши парламент ассамблеясининг раиси Андерс Бьерк меҳмонга табрик сўзлари билан мурожаат этди.

Сўнгра йиғилганлар ҳузурида М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Парламент ассамблеясининг аъзолари совет раҳбарининг нутқини мароқ билан тинглаб, давомли қарсаклар билан бу нутққа ўз муносабатларини билдирдилар.

* * *

Шундан кейин М. С. Горбачев билан Европа кенгаши министрлар комитетининг аъзолари ўртасида, шунингдек кенгаш бош секретари К. Ляломьер хоним ўртасида учрашувлар бўлди.

Европа кенгаши парламент ассамблеяси ва министрлар комитетининг раҳбарияти номидан совет давлатининг бошлиғи шарафига нонушта зиёфат берилди. Зиёфатда Европа кенгаши парламент ассамблеясининг раиси А. Бьерк, Европа кенгаши министрлар комитетининг раиси Т. Столтенберг ва КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советининг Раиси М. С. Горбачев қадаҳ кўтариб, нутқ сўзладилар.

* * *

Франциянинг шарқида, Иль дарёси бўйида унинг Рейнга қуйилиш жойидаги Страсбург шаҳарчасида бугун ҳақиқатан ҳам ғайриодатий воқеа рўй берди. Совет раҳбари Европа парламентига қилган мурожаатида ишонарли тарзда ва яққол қилиб қиёфасини чизиб берган тинч Европанинг амалдаги иморатига Страсбургдан берилган бевосита телевизион кўрсатув туфайли Европа қитъасидаги ва бутун дунёдаги миллионлаб aҳоли ишонч ҳосил қилди. Шаҳар мезбонлари унга муваффақият ва оқ йўл тилаш учун кўчаларга чиқдилар.

Кечқурун аэропортда КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Раисини Европа кенгаши парламент уюшмасининг раиси А. Бьерк, Страсбург шаҳри ҳокими К. Тротманн хоним ва Энтзем шаҳрининг ҳокими Ф. Дебс кузатиб қолдилар. М. С. Горбачевнинг сафарида ҳамроҳ бўлган КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Л. А. Воронин, бошқа расмий кишилар ҳам у билан бирга жўнаб кетдилар.

«ИЛ-62» самолёти Бухарестга йўл олди.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
Ю. ЛОПАТИН,
В. ЧУКСЕЕВ,
Г. ШИШКИН.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ, ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ, ОБЛАСТЬ КАСАБА СОЮЗЛАРИ СОВЕТИ ВА ОБЛАСТЬ КОМСОМОЛ КОМИТЕТИДА

ҚАДРДОН УЙЛАРИГА ҚАЙТИБ КЕЛИШЛАРИГА ЁРДАМ БЕРАЙЛИК

Тошкент область партия комитети, халқ депутатлари область Совети ижроия комитети, область касаба союзлари Совети ва область комсомол комитети месхети туркларини улар истиқомат қилган жойларига қайтариш бўйича тадбирлар белгиладилар.

Фарғона водийсидаги воқеалар бошланганидан кейин Тошкент областидан мамлакатнинг бошқа регионларига салкам 15 минг месхети турклари жўнаб кетди. Уларнинг кўпчилиги вақтинча Қозоғистон, Қирғизистон, Озарбайжон, Краснодарь ва Ставрополь ўлкаларида жойлашдилар. Жойлардан олинаётган хабарларга қараганда қочоқларнинг асосий оммаси катта қийинчиликларга дуч келдилар. Кўпчилик 15—20 киши бўлиб уйларда, ишсиз ва яшаш учун маблағларсиз кун кўрмоқдалар.

Ҳозирги вақтда кўчиб кетганларнинг бир қисмида уйларига қайтиш тенденцияси кўринмоқда. 5 июлгача доимий яшаш жойларига 3,5 минг нафарга яқин киши қайтиб келди. Бироқ бу жараён кўп жиҳатдан айрим экстремист кайфиятдаги шахсларнинг қаршилиги туфайли қийинлашмоқда. Бу шахслар вужудга келган вазиятдан туркларни Грузияга кўчириш масаласини тезроқ ҳал қилиш мақсадларида ҳукуматга тазйиқ кўрсатиш учун фойдаланишга уринмоқдалар.

Мамлакатнинг бошқа регионларига кетиб қолган месхети туркларини уларнинг Тошкент областидаги яшаб турган жойларига қайтариш бўйича масалани ҳал қилиш мақсадларида партия, совет, касаба союз, комсомол органларига бутун партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик активини бу ишга сафарбар этиш топширилди. Зарур бўлиб қолган ҳолларда меҳнат коллективлари кенгашларининг қарори бўйича бу ишни олиб бориш учун маҳаллий Советлар депутатларини асосий ишларидан озод қилиш керак.

Асосий эътибор ҳар бир оила билан суҳбатлашишга қаратилмоғи лозим. Хўжаликларнинг раҳбарлари, партия ташкилотлари секретарлари, маҳаллий аҳолининг обрўли кишилари ҳисобидан ҳаракатчан группалар ташкил этиш, уларнинг корхоналар, колхозлар ва совхозлар ҳисобидан транспорт билан таъминлаш ҳамда ташвиқот-тарғибот ишларини олиб бориш ва кўчиб кетганларнинг қадрдон уйларига қайтишида ёрдам кўрсатиш учун мамлакатнинг тегишли регионларига сафарларини уюштириш лозим.

Месхети туркларининг бепул келишлари ва юкларини ташиб беришни таъминлаш вазифаси корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар раҳбарлари зиммасига юклатилади. Муҳтож бўлганларга давлат баҳоси бўйича чорва, парранда сотилади, зарур миқдорда озуқа ажратилади, рўзғорни йўлга қўйишлари учун бошқа ёрдам кўрсатилади.

Область план комиссиясига, область молия бўлимига Ўзбекистон ССР Министрлар Советида месхети туркларига етказилган зарарни, шунингдек корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар кўрган зарарни область ва республика бюджети маблағлари ҳисобидан қисман тўлаш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш топширилди.

Область матлубот жамияти, район матлубот жамиятлари зиммасига месхети турклари зич яшайдиган жойларда зарур миқдорда озиқ-овқат маҳсулотлари ва биринчи навбатда зарур бўлган товарлар савдосини уюштириш ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Советлари билан келишилган ҳолда бу товарларни аҳоли ўртасида социал-адолатли тақсимлаш вазифаси юклатилади.

МЕҲНАТ СЕМЕСТРИ БОШЛАНДИ

Тошкент областидаги «Ленинград» совхозига Ленинобод педагогика институтининг студентлари отряди келди. Уттиз кишидан иборат коллектив теплицалар қуришга киришди. «Узстройтеплица» бирлашмаси объектларида Урта Осиё ва Қозоғистон олий ўқув юртларининг вакилларидан тузилган «Дўстлик» студентлар отряди ишлайди.

Тошкент районидаги Абдураҳмонов номли совхозда бу ерга Чимкент химия-технология институтидан меҳнат десанти келишини кутишаяпти.

Тошкент области хўжаликларида уч ярим мингдан зиёд студент ёзги меҳнат семестрини ўтказади. Булар — Тошкент шаҳри ва областидаги, Тожикистон ва Қозоғистон шаҳарларидаги институтлар, техникумлар ва билим юртлари отрядларининг аъзоларидир.

Ёзги студентлар отрядларининг область штаби «Ташгорстрой» билан шартнома тузди. Унинг объектларида 600 дан зиёд киши меҳнат қилади.

Тошкент ва Тошкент области студентларининг меҳнат десанти мамлакатимиздаги кўпгина шаҳарларга ҳам боради.

(ЎзТАГ мухбири).

ДОНОЛАР ДЕЙДИЛАРКИ...

✦ КИМКИ аёл ҳуқуқини ҳимоя қилса, бола ҳуқуқини ҳам ҳимоя қилган бўлади, бошқачароқ айтганда — у келажакни ҳам ҳимоя қилади.

В. ГЮГО.

✦ ЯХШИ эр-хотинда қалб иккита бўлса ҳам истак битта бўлади.

М. СЕРВАНТЕС.

✦ АЁЛ зоти учун қаримасликнинг чинакам манбаи никоҳда бўлишдир.

А. БЕБЕЛЬ.

✦ ЯХШИ хотин билан яшаш — ҳаёт бўронларида сенга бир паноҳдай хизмат қилса, ёмон хотин билан яшаш эса — кулбангда кўтарилган бўрондай гап.

Ж. ПТИТСЕН.

✦ ЯХШИ хотин — жон малҳами.

ҚОБУС.

✦ АЁЛ эркак зотининг буюк мураббийсидир.

А. ФРАНС.

✦ ЎЗАРО муҳаббат фарзандлар туфайли мустаҳкамланади.

МИНАНДР.

✦ АЁЛ муҳаббатидан жудо бўлган одам бу севгини сақлаб қололмагани учун фақат ўзини айблаши мумкин.

Н. ДОБРОЛЮБОВ.

САМО ҚИЗЛАРИ ҲИММАТИ

ТОШКЕНТ авиация корхонасининг бортпроводниклари хизмати олган мактубда «Стюардессаларга чин дилдан раҳмат», дейилган. Бу ташаккурнома шафқат ва саломатлик Совет фонди Ўзбекистон бўлимидан келди. Бортпроводниклар осмонда ва ерда шанбаликлар ўтказиб, 1.545 сўм пул ишлаб топдилар ва бу маблағни республика қариялар уйи ҳисобига ўтказдилар.

(ЎзТАГ).

МАҲАЛЛА ОНАХОНИ

• *Қишлоғимиз аёллари*

МЕН Саломхоннинг қишлоқдаги тўйларда бош-қош бўлиб, елиб-югуриб юрганини жуда кўп кўрганман. Унинг нимасидир, балки ширин тилидир, балки хушфеъллигидир одамларга яқин қилиб қўйган. Маҳаллада Мансур Баҳодиров келин олганида, Собира Тожибоева қиз чиқарганида, Хурихон Йўлдошева ўғлини уйлантирганида қудалар ўртасидаги эски олди-бердиларга чек қўйди, маҳалланинг тўйбошиси сифатида ширингина тўйлар ўтказди.

— Қайнона билан келиннинг тупроғи бир жойдан олинади, — дейди Саломхон. — Доно бўлса онаси, қобил бўлар боласи, деган нақл бор. Қайнона болам-бўтам қилса, келин ҳам энам-онам дейди.

Саломхон Шамшихонова маҳалланинг ташвишидан ташқари Хонобод бўрдоқичилик базасида молларни бўрдоқига боқиб, гўштга топширади. Унинг қўлидаги жуда кўп мақтов ёрлиқлари бу илғор чорвадорнинг меҳнатидан дарак бериб турибди.

— Маҳалладаги баъзи уруш-жанжалларни ҳам муросага келтириб турарkansиз, баъзан эркаклар эплолмаган ишларни ҳам, — суҳбатга чорлайман Саломхонни.

— Аёллар қалби доимо пахтадай юмшоқ, ипакдек майин бўлиши керак. Кўпинча аёлларнинг жанжалларини муросага келтирганимда шу менга ёрдам беради. Агар кўздан ҳаё, юракдан диёнат кетса, аёл туянинг товонига айланиб қолади-ку!?

Тўғри гап. Билганга лапар, билмаганга дардисар, дегани ҳам шу-да. Шу боис бўлса керак, унинг уйида ҳам доимо сарамжон-саришталик. Унинг новдадек сулув келинлари Зарифахон, Зулфияхон, Нафисахонлар доимо онасининг ҳурматида. Уларнинг иккиси тикувчи — хонадоннинг, қолаверса бутун маҳалланинг чеварлари. Кенжа келин эса Саломхоннинг тўнғич қизи Салтанатхондай муаллима. Маҳалладаги энг катта оила бўлган бу хонадонда ўн фарзанд, уч келин, ўндан ортиқ набира...

— Баъзида бўлса ҳам болалар ташвиши асабга тегар...

— Одам темир эмас, иродаси ўзига бўйсунмай қоладиган онлар ҳам бўлади. Бироқ болаларимнинг ҳаммаси уқувли, одобли бўлиб ўсди, — дейди Саломхон, — баъзан хафа бўлиб кетаман. Айрим болаларнинг оёғи юриш учун эмас, фақат педаль босиш учун яратилгандай, аввал аравача, кейин велосипед, мотоцикл, машина... Ана ўшалар сўқмоқлари кўп бўлган турмуш йўлларида кейинчалик қоқилиб қолаяптилар. Бундайлар оналарини бешикдан то қабргача қийнайдилар. Бу-ку, маълум гап, аммо менинг бир нарсага ақлим ишонмайди. Нимагадир сўнгги пайтларда ўз боласини ташлаб кетувчилар кўпаймоқда. Қуш кўкраги бўлмаса ҳам болаларини боқади-ку, нега баъзилар биттаю-битта боласини болалар уйига беради. Балки ёлғизлиги сабаб бўлар. Лекин эрни уйда ушлаб турадиган ҳам аёлнинг назокати-ку. Яхши хотин терини ултон, эрини султон қилади.

— Ҳозирги қизларнинг тарбияси тўғрисида гапирсангиз, — суҳбатни давом эттиргим келади Саломхон билан.

— Ният ва тилагим: оилада қиз арзанда эмас, пазанда бўлиб ўссин. Қани энди уларнинг ҳаммаси ширинсуҳан бўлса. Ахир, тил кичик бўлса ҳам дунёни бузиб-тузатиб турибди-ку. Шу сабаб қизларимиз мулойим ва ширин тил бўлишса. Биласиз-ку, дарз кетган чиннида из қолганидек, ранжиган дилда асорат қолади.

Шу пайт набираларини етаклаб, оила бошлиғи Эргашхон Шамшихонов кириб келди. Она болалари, набираларига талпинди... Оналар фарзандларини севгандек, одамлар бир-бирларини севсалар, дунёда адоват-жанжалнинг номи ҳам бўлмасди.

М. ҚАЮМОВ.
Оҳангарон шаҳри.

ЯНА МЕҲНАТ ҚУЧОҒИДА

ДЕҲҚОН меҳнати ўз самарасини бермоқда. Ғўза ривожига ривож қўшилмоқда. Пахтакорлар мавжуд кучатларни тўла сақлаб қолиш ва серҳосил қилиб ўстириш учун қалб қўрларини аямай меҳнат қилаётирлар. Бунда турк месхети миллатига мансуб деҳқонларнинг ҳам ҳиссаси катта.

Айни кунларда «Пискент» совхозида бўлсангиз бунга тўла ишонч ҳосил қиласиз. Тўғри, Фарғона воқеалари анча ноқулайликлар келтириб чиқарди. Миш-мишларга ишонганлар кетиб қолишди. Бироқ, кўп ўтмай улар хатога йўл қўйганликларини тушуниб етдилар ва қайтиб кела бошладилар. Ҳозир улар ишга чиқилмай қолган кунлар ҳисобига ҳам тиғизлик билан меҳнат қилмоқдалар. СУРАТДА: совхоз ишчилари Насиба Биналиева, Турсуной Пошшоева, Амина Ҳатамова, Ҳолида Биналиева, Фотима, Феруза ва Асима Ибрагимовалар. Улар ғўза пирваришида пешқадамлик қилмоқдалар.

М. НАЗАРОВ сурати.

• *Коллектив ва шахс*

ҚАДРИМИЗ ШУМИ?

«Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ» — бу ҳикматда қанча-қанча маъно ётибди. Шу мақолнинг ҳикматини ёши тўқсонни қоралаб қолган Нишон ая Абдураҳмоновадан сўрадик. Аянинг гапларини жимжимадор сўзлар, чиройли ўхшатишлар билан ғўлдирмай қандай гапирган бўлсалар, шундайлигича қоғозга туширдик.

— Тошкент районидаги Собир Раҳимов номли колхознинг биз истиқомат қиладиган учинчи участкаси ўрнида ўттизинчи йиллар бошида «Қизил Ўзбекистон» колхози ташкил этилди. Хўп давр эди. Ҳамма нарса янги, одамларда кўтаринки кайфият. Бизлар чўпчакларда қирқ қизлар довруғини эшитган эдик. Маҳалламиздаги дугоналар билан биз ҳам қирқ қиз бригадасини туздик. Ўша вақтда ҳам совхозда сабзавот етиштирар эдик. Кейин каналлар қазиш бошланиб кетди. Китобларда, киноларда буни қаҳрамонлик дейишди. Ҳа, халқимиз ҳақиқатдан ҳам қаҳрамонлик кўрсатди. Лекин, бу нималар эвазига бўлганлигини гапиргимиз келмади. Ўзингиз ўйлаб кўринг ҳали нав-ниҳолгина қизлар тупроқни орқалаб тепаликка ўрмалашарди. Ҳа, майли...

Мени эса даҳшатли синов кутаётган экан. Уруш арафасида эрим, ўғлим ва бир қизимни ерга қўйдим. Ўшанда йиғилардан кўзим оқиб тушмаганлигига ҳайрон қоламан.

Кейин номи ўчгур уруш эшик қоқиб келди. Тез орада қишлоқ ҳувиллаб қолди. Бошқа дугоналаримнинг уйидан ҳам тез-тез йиғи овози эшитилишига кўникиб қолдик.

Шумилов темир йўл станциясида МТС бўларди. Биз — бир гуруҳ қиз жувонларни тракторчиликка ўқитиш курсига олиб келишди. «Ўт омоч»ни ҳ. йдашни ҳам ўрганиб олдик.

Уруш йиллари колхозчилар 16—18 соатлаб ишлашарди. Пахта терими бошланиб қолгудек бўлса уч-тўрт соат мижжа қоқардик, холос. Ейишимиз эса лавлаги. Унда-мунда зоғора нонга оғзимиз тегарди. Арпадан қилинадиган аталамиз ҳам тансиқ овқат ҳисобланарди.

Фронтга ёрдам фонди ташкил қилингандан сўнг пул тўплай бошладик. Колхозимизда пул нима қилсин. Рўзғоримиздаги мол ва сигирларни сотиб, пулини фронтга жўнатдик. Бунга қўшимча кўрпа-кўрпачаларимиздаги пахтани ҳам чиқариб колхозга топширдик.

Ўша пайтда колхозда пахта ҳам, сабзавот ҳам етиштириларди. Кундузи пахта терсак, кечаси билан уни чувиб чиқардик. Бригадирлар қишлоқ айланиб одамлар ухлаб қолмасин деб назорат қилиб юрардилар.

Мен тракторчилик қилардим. Пахта терими далаларни қор тўла босгунча давом этарди. Кейин музлаган ерни шудгорлашга тўғри келарди. Кечалари трактор бузилиб қолса, тегсанг бармоқларинг ёпишиб қоладиган темир қисмларни тузатишга мажбур бўлардик.

Ниҳоят уруш тугади. Омон қолган эркаклар қишлоққа қайтиб кела бошлашди. Мен сабзавотчилик бригадасига, пиллачилик бригадасига бошчилик қилдим. Кейин сувчилик ҳам қилдим. Хуллас, ўттиз беш йил колхозда тиним билмай ишладим.

Шундан сўнг менга пенсия тайинлашди. 12 сўм. Бу — 35 йиллик қад кўтармай қилган меҳнатга. Қанча йиллар ўтгач пенсиям миқдори 28 сўмга, яна бироздан сўнг 40 сўмга етди. Яқиндагина бу нафақа 50 сўмга чиқди. Бунга қандай тирикчилик қилиш мумкинлигини гапирмай қўяқолай. Ҳа, майли...

Мени бошқа нарса ўйлантиради. Пенсияга чиққандан сўнг колхоз раиси ҳам, партия ташкилотининг секретари ҳам бирор марта эшигимизни қоқиб келмади. Тўғри уларнинг иши кўп, ташвиши кўп. Кучдан қолган бизлар раҳбарларга ортиқча даҳмазамиз, холос.

Йўқ, биз ош-нон сўрамаймиз, уй-жой талаб қилмаймиз. Оч эмасмиз, бошпанамиз ҳам бор. Раисдан қишга картошка-пиёз, уйимиз ремонтига тахта-шифер сўрамоқчи ҳам эмасмиз.

Фақат бекорчиликдан турли ўйлар мияга келаверади. Шунча терни нимага тўкдик? Одамнинг қадри нима билан ўлчанади? Хуллас, осон саволлар эмас. Ҳа, майли...

П. СИЛИН,
ўқитувчи.

Адабиёт ва санъат

БУГУНГИ САҲИФАДА:
- ШАХСГА СИҒИНИШ ДАВРИНИНГ ҚУРБОНИ
- НАЗМ ШАЙДОЛАРИГА
- КЕЛИНГ, БИР КУЛИШАЙЛИК

Муҳаммадшариф Сўфизоданинг 120 йиллиги

БИРИНЧИ ХАЛҚ ШОИРИ

ЎЗИНИНГ бутун ҳаёти ва ижодини инқилоб манфаатлари учун бағишлаган, жоҳил бойлар ва руҳонийлар томонидан туғилган юртидан қувғин қилинган, ҳатто бир неча йиллар хорижий юртларда яшаган ва ниҳоят 1937 йилда репрессия қурбони бўлган шоир Муҳаммадшариф Сўфизода ҳақидаги суҳбатимиз Тошкент аэропортидаёқ бошланиб кетди. Биз, бир гуруҳ адабиётшунос олимлар билан бирга тасодифан бу ерда Наманган шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Қутбиддинов билан учрашиб қолдик. У киши хизмат юзасидан пойтахтга келиб, энди қайтаётган экан. Бизнинг Чустга Сўфизода юбилейига бораётганимизни эшитиб, бугунги қайта қуриш ва ошкоралик муҳитида шоир ижодининг қайта тикланаётганлигидан мамнун эканлигини билдирди.

Наманган аэропортида самолётдан тушишимиз билан гуллар атри димоғимизга урилди. Шаҳар аҳолиси ҳам одатдагидан хушчақчақ эди, назаримизда Ҳар бир кишининг юзкўзидан кўтаринки кайфият сезилиб турарди. М. Сўфизода юбилейини ўтказиш ташкилий комитетининг раиси, область Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари Т. Маризаева билан ташкилий комитет котиби, шоир Ҳ. Саъдулла шоир таваллудининг 120 йиллиги муносабати билан амалга оширилган ишлар ва келгусидаги режалар ҳақида тўлқинланиб гапириб беришди.

Юбилей тантаналари Сўфизоданинг туғилиб, вояга етган Чуст районидаги педагогика билим юртида катта митинг билан бошланди. Уни Чуст шаҳар ижроия комитетининг раиси Н. Нуриллаев очиб, мазкур билим юртига М. Сўфизода номи берилганлиги ҳақидаги қарорни ўқиб эшиттирди. Шундан сўнг Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институтининг директори, филология фанлари доктори Б. Назаров сўз олиб, институтда ташкил этилган Сўфизода адабий меросини тўплаш ва ўрганиш комиссиясининг фаолияти хусусида ҳикоя қилди. Шунингдек, тўпланганлар Сўфизоданинг яқин дўстининг ўғли, меҳнат ветерани А. Ҳабибов билан педагогика билим юрти директори М. Ҳатамоваларнинг қизиқарли хотираларини тингладилар. Митинг қатнашчилари билим юрти деворига ўрнатилган ёдгорлик лавҳасининг очилиш маросимидан сўнг М. Сўфизода номли маданият ва истироҳат боғи томон йўл олдилар. Боққа кираверишда шоирнинг бронза бюсти тантанали равишда очилди ва унга гулдасталар қўйилди.

Юбилейнинг биринчи куни Чуст шаҳар маданият саройидаги катта тадбир билан ниҳоясига етди.

Эртасига юбилей қатнашчиларидан бир группасини область партия комитетининг биринчи секретари Б. А. Алламуродов қабул қилиб, уларга Озиқ-овқат программаси, аҳолини уй-жой билан таъминлаш, маориф ислоҳоти, соғлиқни сақлаш ва экология масалалари юзасидан бажарилаётган ишлар ҳақида сўзлаб-берди.

Биринчи секретарь ҳузуридан чиқиб, шаҳарнинг Сўфизода яшаган Тельман кўчасида жойлашган 35-уйга яқинлашганимизда ажойиб, манзаранинг гувоҳи бўлдик: бу ерга йиғилган одам еру кўкка сиғмас эди. Улар орасидан ўтиб борарканмиз, кексароқ бир аёлнинг йиғлаб турганига кўзим тушди. Маълум бўлишича, у кишининг исмлари Тўфахон ая бўлиб, шоир билан бир маҳаллада яшаган, Сўфизоданинг рафиқаси Зебихон аянинг ўқувчиси экан. «Минг афсуски ўқитувчим мана шундай қувончли кунларни кўрмасдан эрининг ҳасратида вафот этиб кетди»,— деб эслади у.

Бу ерда бошланган тантанани Наманган шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Э. Маматқулов бошқариб борди. Ушбу тадбир давомида шоир яшаган уй деворига ёдгорлик лавҳаси ўрнатилди ва II Иттифоқ маҳалласига Сўфизода номи берилди.

Шоирнинг ҳовлисига кириб, у яшаган хонани кўздан кечирамиз, унинг келини — Ҳадичахон ая бизни бир зум бўлса-да тарк этмайди. Чеҳрасидан нур ёғилиб турган бу дилбар аёл қайнонаси айтиб берган эсдаликлар билан ўртоқлашаркан, кўзлари ёшга тўлди:

— Ачам (наманганликлар қайноналарини шундай деб аташади) ажойиб аёл эдилар. У киши билан 34 йил бирга яшаб, сан-манга бориш у ёқда турсин, ҳатто бир-биримизнинг кўнглимизга тегадиган гап айтишдан ҳам сақланардик. Ачамнинг айтишларича, у киши (Сўфизода) яқин дўстларига: «Бундай қашшоқликда мен уйланолмайдиганга ўхшайман. Шунинг учун ўлганимда қизлар қабрим устида чилдирма чалиб, ёр-ёр айтишсин»,— деб тайинлаган экан. Омадлари чопиб, ачамга уйланганларидан сўнг ҳазилкаш дўстлари деразадан хат ташлаб кетишибди. Унда:

Қаландар Сўфизода
Эгнига киймиш жанда.
Энди қизлар чалмайди
Қабрингизда чирманда,—

деб ёзилган экан.

Ачам кўпинча маъюс тортиб қолар, у кишини эслаб шеърлар битар, бизга билдирмай йиғлаб олардилар. «Янги тузум ишига астойдил хизмат қилган кишининг тақдири наҳотки фожиа билан тугаса?», деб куйиб кетардилар. Энг сўнгги шеърларини ҳамон авайлаб сақлайман:

Булбул эди, хазон қилди
боғимни,
Кимга айтай сийнамдаги
доғимни,
Душман еди юракдаги
ёғимни,
Дурдоналар ерга қўмилди,
кетди.
Арқоқ эдик партиянинг
бўзига,
Савна (ип) эдик игна,
жуволдизига,
Тупроқ сочилди
ҳақиқатнинг кўзига,
Дурдоналар ерга кўмилди,
кетди.

Республикамиз биринчи халқ шоирининг икки кун давом этган юбилейи Алишер Навоий номли область музикали ва комедия театрида ниҳоясига етди. Область педагогика институти талабалари ижросида эса шоир шеърлари жаранглади. Маҳаллий драматург А. Хўжаев пьесаси асосида саҳналаштирилган «Сўфизода» спектакли биринчи марта намойиш этилиб, уни тўплаганлар катта қизиқиш билан қарши олдилар.

Г. ЙЎЛДОШЕВА,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ҲАЁТИМИЗ ГУЛЛАРИ...

Т. Каримов фотоэтюди.

• Пародиялар •

ЯККА ҲОКИМ

Бизнинг назарларда чаноқда
дунё,
Пахта туфайлидир бизда
қувониш.
Куррамиз тин олса бир зум
мабодо,
Ёнига пахтадан қўярдик
болиш.

(Мафтун Жўранинг «Чаноқда дунё» шеъридан).

Томорқага пахта экдик,
Пахта экдик мозорларга.
Деҳқон асло келмай қўйди
Шунинг учун бозорларга.
Яйловларни қисқартирдик,
Ўзлаштирдик чўлу даштни.
Чигит унмас ерларни биз
Билмай қолдик не аташни?
«Пахтадан...» деб
гердайдик хўп,
Барча юлдук-галабани.
Пахтакорга айлантирдик
Ўқувчию талабани.
Қувончимиз пахтадан деб
Ашъор битди Мафтун
Жўра.
Дўпписини баланд отиб
Ўқиганлар деди: Ура!

БАЁН

Ҳей тоғлар, баланд тоғлар,
Сизга интизор боғлар.
Бахш айлангиз меҳрингиз,
Гуллаб кетсин тупроқлар.

(Ошиқ Эркиннинг «Ҳей тоғлар, баланд тоғлар» шеъридан)

Сувлар зилол деб эшитдим,
Тоғлар, сенинг булоғингда.
Чақирсам, ҳеч эшитмайсан,
Пахта борми қулоғингда?
Бақирдим хўп у ён ўтиб,
Бу ён ўтиб бақирдим мен.
Ниятимни шеъримда сўнг
Баён этиб бақирдим мен.

Абдураззоқ ОБРЎЕВ.

ФРАНЦУЗ ХАНДАЛАРИ

Шер билан қуён ресторанга киришди. Қуён официантни чақирди.

— Менга салат билан бир нечта сабзи олиб келинг!

— Шеригингиз учун-чи?

— Унга ҳеч нарса керакмас.

— Ҳеч нарса? — Ҳайрон бўлди официант. — Нима у овқатланмайдими?

— Йўқ! Наҳотки шунга ҳам фаҳм-фаросатингиз етмаса?! Ахир у оч бўлганида мен билан бирга келармиди?

* * *

Концерт пайтида бир артист саҳнадан сакраб тушдида, бир томошабин олдига бориб бақира кетди:

— Қўшиқ айтаётганимда сиз ҳуштак чалдингизми?

— Мен? Жиннимисиз, ахир мен ухлаётган эдим-ку!

* * *

Бир йигит қиз билан рақсга тушарди.

— Шундай шўх музика жуда ҳам қисқа туюлди-я, — деди йигит афсусланиб.

— Ҳайрон қоладиган жойи йўқ, — деб жавоб берди қиз. — Оркестрга менинг турмуш ўртоғим дирижёрлик қиладида...

Тўпловчи:
Х. КУРНАЛИЕВ.

Николай КОВИНЕВ

САБАБИ... ТЕЛЕГРАММА

• Ҳажвия •

Ҳаммаси телеграммадан, аниқроғи, телеграмма қабул қилувчи қиздан бошланди. Келинг, яхшиси бир чеккадан ҳикоя қилиб бера қолай. Дам олиш учун Сочига учиб келганимда кайфиятим анча чоғ эди. Кўзни қамаштирувчи ажиб манзара, сахийлик билан нур таратаётган қуёш, танга роҳат бағишловчи асов тўлқинлар, денгизнинг роҳатбахш соф ҳавоси...

Хуллас, мафтункор ўлканинг барча эҳсонларидан баҳраманд бўлиб, сармаст юрган бир пайтимда тўсатдан пешонадаги ёлғизгинам, тили заҳар меҳрибоним — қайнонам ёдимга тушиб қолди. Тўғрироғи, унинг ўзини эмас, балки, икки кундан кейин нишонланадиган туғилган кунини эслаб қолдим. Шошилинч қутловнома юборилмаса иш чатоқ.

Гапнинг қисқаси, кийинишни ҳам унутиб, лаш-лушларни қўлга олганча пляждан тўғри телеграф томон чопдим.

Биз каби саргузашт шайдолари қийналмасин дейишганми, ҳар қалай, телеграф ҳам денгизнинг шундоқ ёнгинасида экан. Шоша-пиша қоғоз олиб, унга энг ардоқли сўзларни битдим-у, навбатим келиши билан уни гулдастадек авайлаб, ярим таъзим билан дарча орқали узатдим.

Шу алфозда қалб сўзларимнинг неча пуллик бўлганини айтишларини, қолаверса, қайнонагинамни қанчалар ҳурмат қилишимнинг ашёвий далили бўлмиш квитанцияни қўлимга тутқазишларини кутиб туравердим. Бундай ҳужжатсиз остона ҳатлаб уйга киришим амри маҳол, хотиним ҳам мендан ажраб қолиши ҳеч гапмас.

Тўсатдан кимдир мен тўлдирган қоғозни қайтиб ўзимга ирғитди-ю, норози оҳангдаги аёл жаҳл билан сўз қотди:

— Бу қанақаси, гражданин, нималарни қориштириб ташладингиз? Одам тушунадиган қилиб ёзсангиз бўлмайдими?

— Нимани «қориштирибман», — иложи борича табассум билан, мулойим жавоб қайтардим мен.— «Одам тушунадиган қилиб ёзинг» деганингиз нимаси? Қуш тилида ёзибманми?

— Қуш тилидан ҳам баттар... Адресига қаранг.

Адресга назар ташлаб, ҳеч нарса тушунмагач, яна сўрадим:

— Хўш, адресининг нимаси ёқмади сизга?

— Кўзингизни каттароқ очиб ўқинг, — тоқати-тоқ бўлган телеграф ходимаси асабийлаша бошлади. —Бу қанақа ребус ўзи? — у бармоғини бигиз қилиб ёзувларимга ниқтади: «Тошкент-33, Ц-3, д. 3. кв. 33. Армонли Муҳаббатга».

— Адрес ўзи шунақа. У ерда қайнонам туради. Армонли Муҳаббат... Муҳаббат — исми, Армонли —фамилияси.

— Қайнонангиз-у армонсиз муҳаббатингиз билан ишим йўқ... Бу ер ишқий жумбоқлар хонаси эмас сизга. Уят эмасми?

— Қанақа жумбоқ, қанақа севги. Тушунмаган нарсангиз ҳақида гапириб нима қиласиз, — овозимни баландлатдим мен.

— Бўлмаса нима бу... Ҳеч ким тушунмайдиган ҳарфлар-у, рақамларни нимага қалаштирасиз? Майнавозчилик ҳам эви билан-да.

— Майнавозчилик қилаётганим йўқ. Қурувчилар шундай қуришган, тўғрироғи ном беришган, ё балки архитекторлар айбдордир...

— Ҳеч нарса билмайман, — жаҳл билан қичқирди ходима. — Бемаъни гапларни эшитиб ўтиришга вақтим йўқ. Одамларга ўхшаб, кўча номи ва бошқа маълумотларни ёзиб келинг.

— Қайнонамнинг кўчаси бўлмаса, унинг номини қаердан олдим. — тутоқиб кетганимдан энди мен ҳам бақиришга тушдим. — У чиндан ҳам «Це уч»да яшайди-да.

— Ўзингиз ҳам ўша сирли «Це уч»да яшайсизми? —Бу ҳақоратомуз кесатиқдан тепа сочим тикка бўлиб кетди, жон ҳолатда бидирладим:

— Йўқ-йўқ! Мен ҳаммага маълум «Пецеикки»да тураман!

Навбатда туриб жанжални диққат билан эшитаётганлар «гурр» этиб кулиб юборишди.

— Менга қаранг, гражданин, ичиб олган бўлсангиз, кайфини бошқа ерда суринг, ишлашга халақит берманг,— деди қатъийлик билан ходима, бошқаларнинг унга далда бераётганини ҳис қилиб. — Сизни деб навбат ҳам чўзилиб кетди. —Шундай дея у навбатдаги ёш аёл қўлидан қоғозини олди. Ундаги адрес ҳам меникидан қолишмасди: «Тошкент, 700097, кв. 4, д. 4, кв. 8. Азиз Лазизга!».

— Бу қанақаси, гражданлар, устимдан кулаяпсизми? — чинқириб юборди телеграмма қабул қилувчи аёл. — Очиқ-ойдин гапираяпманку, ҳазиллашмай, адресда кўча номини кўрсатинг деб. Шаҳрингизнинг кўчалари борми ўзи?

— Бундай олиб қараганда, кўчалари бор... Бироқ, иккинчи томондан олсак, йўқ деса ҳам бўлади... — зўр бериб тушунтира бошладик биз. — Кўчаларимиз қонунсиз туғилган болага ўхшайди; на номи бор, на насаби. Улар кварталлар орасида йўқ бўлиб кетган ҳисоби.

— Кварталлар орасида йўқ бўлиб кетган дейсизми? Йўқолган эканда... — хулоса қилди биров. Яна кимдир бу гапни илиб олиб, кулганча, фикрни давом эттирди:

— Йўқолган бўлса, излашга бериш керак, жиноят қидирув бўлими планини бажариб олади.

— Ҳазилнинг ўрнимас ўртоқлар, — деди соқолли бир киши. — Қонун бўйича кварталлар фақат ўрмонларда бўлади. Бизда ўрмонларни квадрат участкаларга бўлиб, шундай атаймиз.

— Ўрмон учун балки бу қулайдир... Ҳайвонларга фарқи йўқ, — гапга аралашди ўрта ёшли аёл, — аммо, шаҳарга бунинг нима дахли бор?

— Ҳеч қандай дахли йўқ, —деди ёш бир қиз. — Нима учун азалдан номдор кўчалар номи-насаби йўқ кварталларга ўрин бўшатиб бериши керак?

— Балки йириклаштириб, кварталларга бўлиб яшаш қулайроқдир?

— Кимга? Шаҳар хўжайинларига камроқ ташвиш келтириш маъносида қулай бўлиши мумкин..

Бу бемаъни баҳс қанча давом этиши номаълум эди. Бироқ биз тез орада эс-ҳушимизни йиғиб олиб, телеграммаларни қандай қилиб жўнатиш ҳақида ўйлай бошладик.

— Бизни бу аҳмоқона вазиятдан қутқаринг, — яна ялина бошладим телеграф ходимасига. — Қайнонам адресининг маъноси жуда осон ахир. Бу — учинчи марказий квартал, учинчи уй, учинчи квартира дегани-да.

— Шифрланган телеграммалар қабул қилишга ҳаққим йўқ, — деди дадил алоқа бўлими ходимаси. — Оддий одамларнинг кўчасини, ҳатто торкўчасининг ҳам номи бор. Сизлардачи?... Шармандалик-ку бу. Ҳар битта «Це» ёки «кве» албатта изоҳ талаб қилади. Кечирасиз... гражданлар, кимнинг навбати? Марҳамат...

Шундай қилиб қайнонагинамга табрикнома юбора олмадим. У чин дилдан ўзини ҳақоратланган деб билиб, ўйлаганимдек, хотинимни менга қарши гиж-гижлаяпти. Яқин орада оиламиз бузилиб кетса ҳам ажаб эмас. Бунга кимни айбдор қилишни ҳам билмайман... Ҳаммаси ўша лаънати телеграммадан бошланди.

Русчадан У. Абдушоҳидов таржимаси.

САНЪАТКОРЛАР ДАВРАСИДА

ЕТУКЛИК САРИ

ТЎХТАСИН Жалилов номидаги ўзбек давлат халқ чолғу асбоблари оркестри музика санъатимиз ютуқларини тарғиб қилишда, халқимиз маънавий дунёсини бойитиш ва ёшларни нафосат руҳида тарбиялашда катта ишлар қилаяпти. Оркестрнинг истеъдодли ижрочи-созандаларидан бири — республика конкурсларининг лауреати, чангчи Тоҳир Собиров ҳам бу ишга муносиб ҳисса қўшиб келаётир.

Ёшлигидан санъатнинг сеҳрли оламига қадам қўйган Тоҳир Собиров музика мактабини битириб, Ҳамза номидаги республика музика билим юртида ўқир экан, халқ куйлари, ўзбек композиторларининг чанг учун ёзган пьеса, концертларини меҳр билан ўрганди. 1967 йили мазкур илм даргоҳида халқ чолғу асбоблари факультетининг чанг классини аъло баҳолар билан тамомлаб, Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент Давлат консерваториясига ўқишга кирди. Студентликнинг дастлабки йилларидаёқ ундаги истеъдоднинг муҳим қирралари намоён бўла бошлади. Консерваторияда созандага Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, профессор Аҳмад Одилов устозлик қилди. Тинимсиз ишлаш ва изланиш туфайли студентлик давридаёқ ўз репертуарига эга бўлган Т. Собиров фортепьяно, оркестр билан чалинадиган поэмалар, концерт вальслари, сюиталар, скерцоларни чалиб Ўзбекистон композиторларини чанг учун ҳам асарлар ижод этишга руҳлантирди.

Созанда 1971—1974 йилларда бўлиб ўтган созандаларнинг республика конкурсида иштирок этиб, мазкур ижодий баҳсларнинг лауреати деган номга сазовор бўлди. Консерваторияни имтиёзли диплом билан битириб, шу йили ана шу даргоҳнинг халқ чолғу асбоблари факультети қошида очилган аспирантурага ўқишга кирди. Сўнгра Т. Жалилов номли ўзбек халқ чолғу асбоблари оркестрига ишга таклиф қилинди.

Унинг ижрочилик фаолияти Тошкент Давлат консерваториясидаги педагоглик иши билан чанбарчас боғланган. Санъаткорнинг Қорақалпоғистон АССРда хизмат кўрсатган артист, «Айқулаш» ансамбли музика раҳбари А. Мамедяров, Наманган музика билим юрти ўқитувчиси А. Содиқов, Ленинобод музика билим юрти ўқитувчиси Д. Турсунова каби шогирдлари созандачилик санъатига катта ҳисса қўшиб келишаяпти. Т. Собиров Сурия Араб республикаси, Польша, Германия, Чехословакия, Монголия ҳамда Болгарияда турли йилларда ўтказилган Ўзбекистон санъати кунларида фаол қатнашди.

1982 йили Т. Собиров ижросида Тўхтасин Жалилов номидаги оркестр жўрлигида катта пластинка ёзиб олинди. Бундан ташқари Ўзбекистон радиофонотекасининг олтин фондида созанда ижро этган ўзбек бастакорлари билан бир қаторда рус ва жаҳон классикларининг ҳам асарлари бўлиб, улар эфир тўлқинларида тез-тез янграб туради.

Бир сўз билан айтганда, созанда ижодий етуклик сари дадил бормоқда. ижрочилик маҳорати кун сайин юксалмоқда. Истеъдодли созанда ўзининг ажойиб салоҳияти билан санъат мухлисларини ҳали кўп хушнуд этишига ишончимиз комил.

Ш. ЗИЁЕВ,
республика ёш созандалар конкурсининг лауреати.

• *МУШОИРА—89*

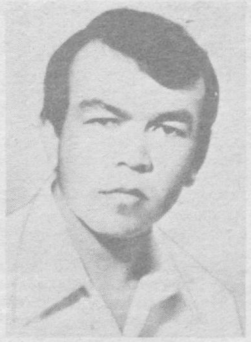

Азим Суюн 1950 йилда Самарқанд область Нурота районида туғилган. ТошДУ нинг журналистика факультетини тугатган. «Менинг осмоним», «Зарб», «Замин тақдири», «Жавзо» сингари шеърий китобларнинг муаллифи. СССР Ёзувчилар союзининг аъзоси. Ҳозир Ўзбекистон ССР Ёзувчилар уюшмасида хизмат қилади.

ДЕҲҚОН БАХТИ

Пахтазорнинг ўртасида уй.
Деҳқон қараб турар
уйига,
Жуда бахтли қилган каби
тўй.
Деҳқон бахтин ўйлаб
эдим мен,
Унинг бахти шунда,
дедим мен:—
Бахтсизлиги келмас
ўйига...

КЎЗМУНЧОҚ

Бели ари белидан
Хипча ҳам нозиккина,
Йигитларнинг баридан
Сақлаб гина озгина,
Сийнасининг тугмаси
Кўйлагига тиралиб,
Сочларин шаршараси
Оппоқ нурга беланиб,
Ой тўлиб балққан кеча
Кўзмунчоғин қиз ечар...

Кўзим тегди, бўлди, қиз,
Дарчадан кўриб турдим.
Мен ёлғизман, сен ёлғиз,
Сирингни сирим билдим.
Кундузлар кўзмунчоғинг
Ечмаганинг кўп яхши.
Юрган-турган саёқнинг
Мумкин кўзи тегиши.
Лекин мендан энди, оҳ,
Асрайолмас кўзмунчоқ,
Ундоқ-бундоқ гап қилсанг,
Бошгинамда ой гувоҳ.

ЎЛДИРСАНГ ҲАМ ЎЗИНГ ЎЛДИР, МУҲАББАТ...

Кўкданми, ғойибдан садолар келур,
Олис дийёрлардан нидолар келур,
Гоҳ қийқириқ, гоҳи видолар келур.
Гоҳ саркаш, гоҳ сарин саболар келур,
Навоийдан ўтли наволар келур:
Ўлдирсанг ҳам ўзинг ўлдир, муҳаббат!

Ҳайрона, вайрона тутурман қулоқ,
Нурга ошиқона шивирлар булоқ,
Даштларда ёнгудай куйлар зарғалдоқ,
Қарайман, қошимга саҳролар келур,
Саҳрои Кабирга дарёлар келур:
Ўлдирсанг ҳам ўзинг ўлдир, муҳаббат!

Тошни ёриб чиққан гиёҳни кўрдим,
Денгизни кўтарган қиёқни кўрдим.
Бир фидо дарахтнинг қошида турдим:
Дуторлар, танбурлар, сетолар келур,
Бахшилар, сўзонлар — дутолар келур;
Ўлдирсанг ҳам ўзинг ўлдир, муҳаббат!

Воҳ, қандай дунё-ей?.. Узролар
келур,
Спаретра, Лайли, Зуҳролар келур,
Даврондин юзлари «қора»лар келур,
Фақат сен келмайсан?.. Зеболар келур,
Озор ўлкасида Севдо[1]лар келур,
Ўлдирсанг ҳам ўзинг ўлдир, муҳаббат!

Мажнунларга эл бўлибон куйлайман,
Оқинлардай сел бўлибон куйлайман,
Куз гулидай гул бўлибон куйлайман,
Суйиб елган ел бўлибон куйлайман,
Куйиб кулган кул бўлибон куйлайман:
Ўлдирсанг ҳам ўзинг ўлдир, муҳаббат!

[1]. Севдо Рамиз қизи — Озарбайжон эстрада қўшиқчиси.

АЗИЗА

Яшил ислар анқиб кетди еллардан,
Ғозлар учиб ўтиб келди беллардан,
Аравон дарёси тошди селлардан,
Қирғоққа оҳиста чиқар Азиза,
Кўзлари кулару йиғлар Азиза.

Ўримлардан қолган бедазорсимон,
Тоғларда тўшалиб ётибди туман,
Тумандир... гумондир... ва ёки армон...
Қушчадай термулиб турар Азиза,
Зил-замбил хаёллар сурар Азиза.

Дунёни унутиб бир тўда қизлар
Қирларда қувнашиб бойчечак излар.
Сафидан адашган бўз турна бўзлар,
Кўзлари кўрару кўрмас Азиза,
Кўзлару кулару кулмас Азиза.
Қанчалар кутарди кўкламни ёри,

Қўлга оларди мўйқаламни ёри,
Ёнида ёржони, Аброр, Аҳрори,
Куллалар қораяр—кўрар Азиза,
Тубсиз жар лабида... турар, Азиза.

Ногаҳон олисда чақнади чақмоқ,
Ортидан оламни босди қалдироқ,
Ёмғир... Азизани тутди қалтироқ,
Шуҳрат қабри томон чопар Азиза,
Уни гуллар билан ёпар Азиза.

Яшил ислар анқиб кетди еллардан,
Ғозлар учиб ўтиб келди беллардан,
Аравон дарёси тошди селлардан,
Қирғоққа оҳиста чиқар Азиза,
Кўзлари кулару йиғлар Азиза.

Азим СУЮН.

УМР МАЗМУНИ

Коинотда умримиз —
йилтиллаган бир шуъладир,
Ё ҳаётга лаҳза завқ
берган ширин ашуладир.
Баъзида ўйга толиб
дегим келар афсус ила,—
Бу умрнинг ярми ростлик,
ярми макру ҳийладир.

Биз ҳаётни қанча
алдовларга ўргатдик вале,
Ранжимай пешонамиздан
у ўпиб кўп сийлади.
Вақти келган чоғида ҳеч
аямай берди жазо,
Вақти келган чоғида
ҳимоя қилди — бийлади.

Ким биров «вис-вис»
қилиш
бирла кечирди умрини,
Энг баланд овоз билан
биров ҳаёт деб куйлади...
Ўйласам мундоқ Фарид,
ҳар лаҳза — боқийлик
эрур,
Гарчи бизнинг бу умр —
йилтиллаган бир шуъладир.

Фарид УСМОН.

• ИНСОН ВА ҚОНУН

ФАВҚУЛОДДА ЖАЗО

ёки одам нега ваҳшийга айлангани тўғрисида суҳбат

1988 йилнинг баҳорида Тошкент даҳаларидан бирида ваҳшийлик рўй берди: ўттиз етти ёшли йигит ўзининг 11 ёшли қизи номусига тегди ва бу мақсадини амалга оширишга тўсқинлик қилган хотинини, яъни бебахт қизи ва яна бошқа уч фарзандининг онасини бўғиб-уриб азоблаб ўлдирди.

Одам дейишга тил айланмайдиган бу ваҳший устидан суд бўлаётганини эшитиб, Тошкент шаҳар судига бордим. Мени суддан кўра уни кўриш қизиқтирган эди: ким экан у, афтибашараси одам боласига ўхшармикан!

Ухшар экан. Бунинг устига, бинойидек. Ҳатто ўзини безаш учундир, мўйлов ҳам қўйган. Фақат кўзлари совуқ. Жуда ҳам совуқ. У разил жиноятни адашиб, тасодифан содир этмаганини мана шу кўзлари ифодалаб турибди. Кўзлар бирданига ёки қисқа вақт ичида бунақа совуқ бўлиб қолмайди.

Судда марҳуманинг онаси, опаси, укаси ва бошқа гувоҳларнинг кўргазмасини эшитдим. Ҳукмни эшитдим. Бироқ, бу воқеа ҳақида ёзишга узоқ вақт қўлим бормади.

У жирканч эди. Ҳаётимиз учун хос ҳам эмас. Ёзмаётганимни шу билан оқладим. Бироқ...

Инсон боласи негадир жоҳиллашиб, тубанлашиб бораётганидан далолат берувчи воқеа-ҳодисалар тез-тез учрай бошлагани бу ҳақда ёзиш зарурлигини таъкидларди. Юқорида эслатилган шахс устидан олиб борилган суд жараёнига раислик қилган Тошкент шаҳар судининг аъзоси Эркин ЙУЛДОШЕВ, адвокат Фармон МЎМИНОВлар билан суҳбатимиз ушбу ҳодиса ва унинг сабабларига бағишланди.

Мухбир: Эркин ака, аввало, газетхонларда тасаввур ҳосил бўлсин учун, воқеани қисқача баён қилиб берсангиз.

Судья: Ҳа, қанчалик жирканч ва оғир бўлмасин, бу воқеа тўғрисида гапириш керакка ўхшайди. Токи, ҳикоямиз, охир-оқибат ана шундай ваҳшийликка элтадиган йўлга тушиб кетаётган баъзи ёшларнинг ақалли биттасини бу йўлдан қайтарса — катта иш қилган бўламиз. Бу қабиҳ йўлнинг аввали — бекорчилик, ҳеч қаерда ишламаслик. Кўп жиноятларнинг дояси — бекорчилик. Искандарнинг фожиаси ҳам шу йўлдан бошланган. Таржимаи ҳолига кўз ташласангиз, бу равшан бўлади: магазинда сотувчи, экспедитор. Сўнг, қайнона-қайнотаси «Москвич» олиб бергач, ишламай қўяқолди. Бирнеча йил бекор юрган. Айтишларича, машина тузатадиган яхши уста экан. Чакана устачилик ҳисобига кун кўрган. Ичган, чеккан, гиёҳвандликка айланишган. Қотилликдан сўнг уйи текширилганида ҳам пайпоққа беркитилган қора дори топилган. Буларнинг бари — ахлоқий бузуқликка, сўнг эса инсоний хусусиятларни йўқотишгача олиб келган. У ўз қизи билан ножўя ҳаракатни бирнеча йил аввал бошлаган, буни хотини сезган, бошқа яқинларнинг қулоғига ҳам етиб борган. Бироқ, ўзбекчилик, ор-номус дегандек, буни ошкор этишмаган, ақли жойига келиб қолар, тўртта боласи бор, деган андиша-ю умидни хаёл қилганлар. Афсуски... яхши ниятдаги сабр-тоқат бу сафар акс таъсир кўрсатди. Искандар яна қизига ола қарай бошлаганини Маъмура онасига ҳам эслатган эди. Ўша кеча у, уч-тўрт кун номаълум ёққа ғойиб бўлгач, уйига яна ширакайф келган эди. Спиртли ичимлик ичганми, «қуруғи»дан отганми, ўзи билади. «Нега опанг менинг болаларимга қанд билан туфли олиб келади, ма, пулини обориб бер», дея ўдағайлаб хотинини жўнатди. Эрининг қизига нисбатан бузилиб юрганини пайқаган Маъмура опасининг уйига борди-ю, тезда қайтди. Уйга киришга юраги бетламади. Қўшни «дом»да турадиган онасининг уйига кириб, ҳасратини айтди. Она ўғлини поччасининг олдига юборди. Баҳодир эшикни узоқ жиринглатгач, Искандар гўё ухлаётгандек кўзларини ишқаб эшикни очди. Баҳодир унинг сунъий ҳаракатини сезди, сезмаганга олди ўзини. Ҳеч нима билмагандай ҳол-аҳвол сўрашиб, нарда ўйнаб гаплашиб ўтиришди. Бу орада Маъмура ҳам онаси билан * кириб келди. Соат ўн иккилардан ошгач, Искандар меҳмонлар бўлишига қарамай ётоқхонага кириб кетди. Она ва ўғил, Искандар энди ухлади-ку, дея хотиржам уйларига кетишди.

Искандар «ҳунари»ни шундан сўнг бошлаган. Болалари ётган хонадан қизини етаклаб чиққан. Хотинига ётоқхонадан чиқиб кетишини буюрган. Хотин, онаизор ялиниб-ёлворган, инсофга чақирган. Ҳайвоний ҳирс қутуртирган, йиртқичга айланган одам хотинини бир уриб чўзилтирган ва беҳуш хотини ёнида... қизини зўрлаган. Ҳушига келган Маъмура кўзларини очиб булар томонга қараб пичирлаганда Искандар «нариёққа қара, кўзларингни ўйиб оламан» дея бақирган. Буни Маъмура тушунмаган, нима бўлаётганини англаб-англамай гарангсиб ётаверган, Искандар кафтини қирраси билан хотинининг томоғига бир уриб... унинг кўзларини юмдирган ва разил ниятини амалга оширган: ўн бир яшар қизининг номусини бузган.

Эрталаб, иккинчи сменага ўқишга борадиган болаларини мактабга ҳайдаган. Ваҳший ота иродасига қўрқа-писа сўзсиз бўсунадиган болалар укасини бувисининг уйига ташлаб, мактабга кетишган. Набираларининг мактабга бевақт кетаётганидан юраги ҳаприққан буви бечора тезда ўғлини қизининг уйига жўнатган. Баҳодир квартира эшигини бузиб ичкари кирса... опаси ўлиб ётибди! Бошқа ҳеч ким йўқ.

Искандар эса қизини етаклаб Қорақамиш чеккасидаги пастқам-жарликларга жўнаган эди. У... у ерларда яна ифлос-ваҳшийларча ишини давом эттириб, кечга яқин қизини автобусга солиб жўнатиб, ўзи ғойиб бўлган...

Мухбир: Мен бунақа ваҳший кимса ниҳоятда тарбиясиз-қўланса оилада етишган бўлса керак, деб ўйлаган эдим, лекин судда марҳуманинг онасининг гапи хато ўйлаганимни тасдиқлади. Эсингиздами, кампир бечора қора курсидаги қотил куёвига қарата «Уф, нима дейин, падарингга лаънат десам падаринг яхши одам эди» деди аламидан жизғанак бўлиб.

Адвокат: Ҳа, оиласи яхши, ҳаммаси бамаъни одамлар, олий маълумотли акалари ҳам бор. Битта шу шоли орасидаги курмакдек чиқиб қолган экан. Туғишганларидан бирон киши судга ҳам келмади — уни оқ қилишгандек.

Судья: хотин томоннинг оиласи ҳам ниҳоятда тартибли: ота институтда, она мактабда ўқитувчи, бошқа болалари ҳам олий маълумотли. Маъмура педагогика институтини тугатган экан, эрининг бемаъни рашки-раъйига қараб ишламай қўйган. Оилам бузилмасин, болаларим етим қолмасин деган.

Мухбир: ўзбекнинг яхши одат-анъаналари бор — бир гапдан қолиш, ота-она юзига тик қарамаслик, эрга нисбатан бетгачопарлик қилмай паст келиш кабилар. Бироқ, айрим пайтларда бу одатга амал қилувчилар ҳам, амал қилдирувчи томон ҳам уни суиистеъмол этмаяптими?

Судья: гапингиз тўғри. Маъмура айнан эрига кўр-кўрона садоқатнинг, келишувчиликнинг қурбони бўлди. Албатта, бу билан мен асло аёлларни бўлар-бўлмасга эрга тенглашиш ё баланд келишга чақирмоқчи эмасман. Бироқ, ҳар бир нарсанинг меъёри бор. Ҳурматни ҳам, муросани ҳам. Паст келиш яхши, бу — аёлни безайди, лекин, қулга айланмаслик керак. Искандар 1981 йилда безорилик учун бир йил шартлига қамалганида, ундан кейин ойлаб бесабаб «йўқолиб» қолганларида Маъмура идиш-товоқ ювадиган ишга кирган, баъзан ишхонасидан келтирган қолган овқатлар билан болаларини тўйдирган-у, буни ота-онасига билдирмаган. Ана сабр-тоқат.

Судья: Искандар тайинли турар-жойга ҳам ёлчимагач, Маъмуранинг ота-онаси қариндошининг вақтинча бўш квартирасини сўраб беришган, воқеа ўша квартирада содир бўлган.

Мухбир: Уй, машина...

Судья: Ҳа, Искандар туз ичиб, тузлиққа тупурган.

Мухбир: Искандар қандай топилган?

Судья: Бутуниттифоқ қидируви эълон қилинган экан, 15 кундан сўнг Толдиқўрғонда ичиб ётган жойидан тутиб келтиришган.

Мухбир: болалари нима бўлади энди?

Судья: Маъмуранинг ота-оналари, ўзимиз тарбиялаймиз, дейишди.

Мухбир: Менинг фикримча ҳам, олий жазо тўғрисида ҳукм чиқариб, суд адолатли хулосага келди. Ҳукмни Ўзбекистон ССР Олий суди кучида қолдирди, энди ижро этиладими?

Судья: Йўқ, республика Олий Совети Президиумининг авф этиш бўлимига ёзади. Агар улар ҳам ҳукмни тасдиқласа, Москвага ёзади.

Адвокат: Умуман, олий жазони ижро этиш мураккаб. Мингта чиғириқдан ўтади. Мен масалан, ҳукмни халқ кўзи олдида дарҳол ижро этиш тарафдориман.

Мухбир: Мен яқинда «Известия» газетасининг шарҳловчиси Ю. Феофановнинг «Ёш ленинчи» газетасида эълон қилинган суҳбатида шу фикрни илгари сурдим, юридик жиҳатдан катта тажриба ва малакага эга бўлган у одам бу фикрни қатъиян рад этди, бундай тадбир жиноятнинг камайишига мутлақо ёрдам бермайди, деб айтди.

Адвокат: Менимча, ёрдам беради, катта ёрдам беради.

Судья: албатта, социалистик жамиятда бунақа ибтидоий усулга қайтилишига менинг кўзим етмайди-ю, агар қайтилса, менимча ҳам фойдаси катта бўлур эди. Эшитган бошқа, кўрган бошқа-да. Ҳозирча эса, биз бу борада бор имкониятлардан ҳам яхши фойдаланмаяпмиз. Инсоннинг тубанлашиб, жоҳиллашиб бораётгани фактлари бўйича суд жараёнларини телевидениеда кўрсатишни кенг тажриба қилиш зарур.

Мухбир: ҳозир жиноят кодексидаги мавжуд жазолар етарлими?

Судья: етарли. Бироқ айрим ҳолларда у негадир пасайтирилади. Масалан, Киров район ички ишлар бўлимининг икки милиция ходими 23 ёшли қизни боғча қоровулхонасида зўрлаб, қаршилик кўрсатса уриб-тепкилаб жинсий алоқа қилиб, сўнг ҳайдаб юборишган. Январь, совуқ. Қоровул чол эрталаб қараса, қиз ҳовлида ётибди, чалажон. Милиционерлар уни ўлдиришган, жиноят изларини йўқотиш учун. Бири 10 йил, бири олий жазо, қоровулга эса 5 йилга ҳукм қилинди. Олий суд эса жазони 5 йил, 10 йил, 3 йилга туширди... Яна бир масала ҳақида гапиришни истардим. Агар Олий Совет Президиуми ҳукмни тасдиқласа ҳам, ишни Москвага юбориш учун ҳам ҳукмни, ҳам суд мажлиси протоколини рус тилига таржима қилиш керак. Судья таржима қилади, махсус ажратилган таржимон йўқ. Энди, 50—100 бетлик ҳукмларни, 500 бетлик протоколларни таржима қилишни кўз олдингизга келтиринг! Таржима учун 1—2 кун бўш вақт ажратиб беришса ҳам кошки эди, у йўқ. Агар ўзбек тили давлат тили статусини олганида ҳам олий жазо тўғрисидаги ишни таржима қилиш давом этадиган бўлса, бу ишдан судьяларни озод қилиш зарур. Йўқса, гоҳо таржиманинг оғирлигидан қочиб олий жазо бермаслик ҳоллари ҳам бўлишини очиқ айтиш керак...

Мухбир: Эркин ака, биламизки, сиз тажрибали ва малакали судьялардан бирисиз. Шунинг учун ҳам кўпинча оғир ёки ҳақиқий хулосасини тополмай сансолар бўлиб юрган ишлар сизга топширилиши мумкин. Судда кўрган ишингиздан ўртача неча фоизи бекор бўлади?

Судья: бекор бўлади, лекин камдан-кам. Масалан, ўтган йили кўрган ишларимдан бирontaси бекор бўлмади. Жами судьялик фаолиятимда бешта олий жазо белгилаганман, шундан битта ҳукмим ўзгарди — 20 йил қамоққа алмаштирилди.

Мухбир: Одамлар орасида бу даражада ваҳшийлашишлар пайдо бўлаётганининг сабаби нимада деб ўйлайсиз?

Судья: Ғоявий тарбия издан чиқди. Натижада маънавий қашшоқлашиш туғилаяпти: айрим ёшлар ҳаётининг мазмунини яратишда эмас, балки ресторанда ва махфий фоҳишахоналарда айш-ишратдан иборат деб тушунади. Уларнинг бунақа тушунчасини ўзгартирадиган на бақувват идеология бор, на бир кучли эътиқод қолди. Маишат учун эса катта пул керак. Оқибати — ўғирлик, босқинчилик.

Адвокат: Бир гапни айтардим-у, қалтисроқ-да...

Мухбир: Айтаверинг, ҳозир ошкоралик даври, мулоҳазани очиқ айтиш пайти келган.

Адвокат: Халқаро ҳамкорликнинг фойдали томонлари сўзсиз кўп, лекин идеология соҳасидаги халқаро ҳамкорлик, яъни ажнабий идеологиянинг мамлакатимизга кенг кириб келиши ёшлар эътиқодини издан чиқармоқда. Жазавали беҳаё рақслар, чинқириқ қўшиқлар...

Мухбир: Фикрингизга қўшиламан. Бу идеология ёшларни эмас, катталарни ҳам издан чиқарди. Куни кеча телевизорда фильм кўрдим: ҳар 5—10 минутда ўпишиш. Совет фильми. Катталар яратган. Бу фильм бадиий санъат асаридан кўра кўпроқ ўпишиш дарсига ўхшайди.

Адвокат: бунақа фильмлар сифатсиз-яроқсиз молини пуфлаб-пардозлаб харидорга ўтказишнинг пайидан бўлган чайқовчини эслатади.

Мухбир: Эркин ака, олий жазо тўғрисидаги ҳукмни ўқиётганда сесканасизми?

Судья: У ким бўлишидан қатъий назар, бир инсонни ўлимга маҳкум этишнинг ўзи бўлмайди: юрагингиз бир қалқийди, судланувчига қарасангиз ранги ўчганини кўрасиз. Оғир, жуда оғир. Лекин наилож, қилмиш-қидирмиш. В. И. Ленин олий жазони бекорга «фавқулодда жазо чораси» деб атамаган.

Мухбир: кейинги вақтда жиноятларнинг кўпаётганида жиноят кодексимиздаги кемтик томонларнинг таъсири йўқмикин?

Судья: Мен ҳам шундай фикрдаман. Ҳозир муҳокама этилаётган янги қонун лойиҳасида яна кўп «юмшатишлар» бор. Бунга биров қарши, биров тарафдор. Йирик олимлар ва юристларнинг ўзлари ҳар хил фикрда. Рост, узоқ йил қамоқда ўтирган одам у ердан чиққач, яхши бўлиб кетиши қийин, бунга қўшиламан. Бироқ, шунақа экан деб жазони ҳаддан ташқари юмшатиш эса, менимча ўғирлик ва безориликларни кўпайтириши ҳам эҳтимол. Буни ҳаёт кўрсатади. Ҳар ҳолда ўғирлик ва безорилик жиноятларининг кўп қисмини вояга етмаганлар содир этади, янги қонун лойиҳасида вояга етмаганларга нисбатан жазонинг юмшатилишига мен қўшилмайман. Масалан, квартирага ўғирликка тушганларга 3 йилгача қамоқ жазоси белгиланган, янги қонун лойиҳасида эса уни 3 йил шартлига алмаштириш кўзда тутиляпти. Нотўғри. Грузияда автомобиль ўғриларига нисбатан жазо кескин кучайтирилганидан сўнг у ерда бу жиноят кескин камайди ва... Ўрта Осиё республикаларида кескин кўпайди!.. Жиноят кодексининг 44 прим моддаси бўйича ҳукмни ижро этишни 2 йилгача суриш мумкин эди, лойиҳада буни 5 йилгача етказиш таклиф этиляпти. Бу — тўғри!

Мухбир: Суд мажлисида Собир Раҳимов район прокурорининг ёрдамчиси Қ. Мирзажонов ҳам тажрибали ва юқори малакали эканлигини намойиш этди. У гувоҳ — марҳуманинг қўшниси бўлмиш аёлга шундай савол берди: «Сиз Искандарнинг бу қилмишини қандай баҳолайсиз?» «Бу ишни одам боласи эмас, ҳайвон ҳам қилмайди» дея титраб жавоб берди у.

Судья: ҳа, бу — айбланувчига берилган қисқа ва лўнда характеристика. Менинг қулоқларимдан қизчанинг ёлворган ноласи анча вақтгача нари кетмади: «Ада, майли, мен розиман, фақат опамни (онамни, демоқчи) ўлдирманг!»

Йўқ, буни кўз олдимга келтирсам, айбланувчини ўлим жазосига ҳукм этиб минбаъд тўғри қилганимизга ишонаман.

* * *

Суҳбат тугади. Воқеа қаҳрамонларининг номини ўзгартирдик. Чунки, гулзорда пайдо бўлган шумғия каби бир шахснинг қилмиши туфайли бошқалар азият чекавермаслиги керак. У ўз бошини еб кетди, ҳаёт эса давом этаверади...

Суҳбатни Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ ёзиб олди.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

Душанба, 10 июль

✦ УзТВ

15.00 Сендан угина, мендан бугина. Бадиий фильм. 16.25 Советлар мамлакати бўйлаб. 17.30 Абитуриентлар учун. 17.55 Янгиликлар. 18.05 Регби бўйича СССР чемпионати. 18.45 Инсон ва қонун. 20.00 «Ахборот». 20.20 «Чорвадор» программаси. 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 «Ахборот». 22.25 Реклама. 23.30 Ёшлик.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.20 Телефильм. 20.05 Милициядаги ҳодиса. Бадиий фильм. ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ. 21.30 «Время». 22.05 «Шоҳнома»нинг 1000 йиллигига.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Футбол шарҳи. 9.35 Чангалзорларда. Дарёлар тошиб оқадиган жойда. Бадиий фильм. 11.00 Илмий-оммабоп кино соати. 16.05 Ҳужжатли фильмлар. 16.55 Франция болалари куйлайди. 17.30 Объектив. 18.00 Пианиночиларнинг VIII Бутунроссия конкурси. 18.45 Мультфильмлар. 19.10 Кооперативлар. Бутуниттифоқ съезди. 19.40 Футбол шарҳи. 20.10 А. Борин. Ҳукм. Телеспектакль. 21.30 «Время». 22.05 Теннис 23.20 Пхеньяндаги ёшлар ва студентларнинг XIII жаҳон фестивали кундалиги.

✦ МТ II

9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.45 Фильм-концерт. 10.10 Мультфильмлар. 10.25 Халқ чолғулари садолари. 10.55 Итальян тили. 11.25 Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 11.55 Реклама. 12.00 Бу дунёни ҳаяжонлантирмоқда. 12.15 Шаҳарлар ва йиллар. 13.00 Мактаб. Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия. 14.05 Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 15.05 Рассом хотинининг портрети. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Вақт кутиб турмайди. Телевизион бадиий фильм. 1-серия. 18.55 От спорти. 19.40 «Ромео ва Жульетта балетидан сюита. 20.05 Ҳужжатли фильм. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 Халқ куйлари. 20.45 Теннис. 21.30 «Время». 22.05 Вақт кутиб турмайди. Бадиий фильм. 1-серия. 23.20 Тонгги почта. 23.50 Футбол. «Металлист» — «Спартак».

Сешанба, 11 июль

✦ УзТВ

15.30 Милициядаги ҳодиса. Бадиий фильм. 16.55 Инсоният ва табиат. 17.30 Математика. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Болалар учун фильмлар. 18.55 А. Ахматова туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган адабий композиция. 19.25 Тил— маданият кўзгуси. 20.00 «Ахборот». 20.20 Давр тақозоси билан. 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.00 «Ахборот». 22.20 Пахтакорларнинг долзарб вазифалари. 23.00 Экранимизда биринчи марта. Иккиёқлама қувиш. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Телефильм. 20.10 «Тошкент» студияси кўрсатади. ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ. 21.30 «Время». 22.00 Концерт.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Ҳукм. Телеспектакль. 10.20 Мультфильм. 11.15 Йил фасллари. 12.15 Бу бўлган... бўлганди... 16.05 Концерт. 16.35 Ҳужжатли фильмлар. 17.25 Болалар хор коллективлари конкурси. 18.10 Монголия портретига чизгилар. 18.55 Мультфильм. 19.10 Шеърият лаҳзалари. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Ҳужжатли фильм. 19.45 Оила экрани. 21.30 «Время». 22.00 Футбол. «Днепр» — «Динамо» (Киев). 24.00 Дунё воқеалари. 00.15 Концерт.

✦ МТ II

9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.45 Мультфильмлар. 10.15 Концерт. 10.40 Ҳужжатли фильм. 10.55 Француз тили. 11.55 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Ритмик гимнастика. 12.55 Мактаб. Бадиий фильм. 2-серия. 14.00 Концерт. 14.30 Вақт кутиб турмайди. Бадиий фильм. 1-серия. 15.45 Тўлқинлар иродаси билан. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Вақт кутиб турмайди. Бадиий фильм. 2-серия. 18.55 Ритмик гимнастика. 19.40 Фондимиздан. П. И. Чайковский. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.00 Вақт кутиб турмайди. Бадиий фильм. 2-серия. 23.15 Ҳужжатли фильмлар. 00.05 Янгиликлар.

Чоршанба, 12 июль

✦ УзТВ

15.05 Иккиёқлама қувиш. Бадиий фильм. 16.30 А. Қаҳҳор. Қўшчинор чироқлари. Видеофильм. 1-қисм. 17.30 Физика. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильмлар. 18.40 Ўсмирлар учун. 19.15 Қонун ҳамма учун баробар. 20.00 «Ахборот». 20.20 Халқлар дўстлиги — адабиётлар дўстлиги. 20.45 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 «Ахборот». 22.25 Ёшлик.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Республика мулки. Бадиий фильм. 20.35 Телефильм. 21.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. 21.15 Телефильм. ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ. 21.30 «Время». 22.05 Тузоқ. Бадиий фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Футбол. «Днепр» — «Динамо» (Киев). 10.45 Оламга саёҳат. 11.45 Камалак. 16.05 Болалар учун фильм. 17.10 А. Федоров ва В. Сидельников чаладилар. 17.25 Қишлоқ истиқболлари. 17.55 Гулла-яшна, буджак. 18.30 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Хакасияда фольклор байрами. 20.00 Резонанс. 21.30 «Время». 22.05 Эстрада программаси. 23.40 Дунё воқеалари. 23.55 Фестиваллар, конкурслар, концертлар.

✦ МТ II

9.00 Гимнастика. 9.15 Москванинг Пушкин қадамжолари. 9.45 Мультфильмлар. 10.15 «Лотос» бал рақс ансамбли. 10.55 Немис тили. 11.25 Концерт. 11.55 Реклама. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Ҳужжатли фильм. 12.25 Немис тили. 12.55 Мактаб. Бадиий фильм. 3-серия. 14.00 Концерт. 15.05 Вақт кутиб турмайди. Бадиий фильм. 2-серия. 17.10 Янгиликлар. 17.20 Иллюзион. Шоввоз солдат Швейк. Бадиий фильм. 19.00 Мультфильм. 19.20 Камондан отиш. 19.50 Давр ҳақида ва ўзим ҳақимда. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Шоввоз солдат Швейк. Бадиий фильм. 23.45 Ҳужжатли фильм. 00.35 Янгиликлар.

Пайшанба, 13 июль

✦ УзТВ

15.00 Республика мулки. Бадиий фильм. 1-серия. 16.05 Телефильмлар. 16.40 Қўшчинор чироқлари. Видеофильм. 2-қисм. 17.30 Химия. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Қувноқ камалак. 18.45 Бу сирли олам. 19.25 Концерт. 20.00 «Ахборот». 20.20 Жар ёқасида. Телевизион фильм премьераси. 20.45 Қардош халқлар иттифоқи. 21.30 «Время». 22.05 «Ахборот». 22.25 Ретро. «Ўзбекфильм» киностудиясининг фильмлари.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Республика мулки. Бадиий фильм. 2-серия. 20.40 Реклама. 20.50 Телефильмлар. ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ. 21.30 «Время». 22.05 Суғоришга жиддий эътибор. 22.15 Коммерция бўлими таклиф этади. 22.25 Боғбон. Бадиий фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Сен-Жюст ҳамда вазият тақозосига кўра. Бадиий фильм. 1-серия. 10.35 Мультфильмлар. 11.15 Москва — Париж. 1900—1930 йиллар. 16.00 Болалар учун фильм. 17.05 Музикали ҳазина. 17.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 18.30 Партком ва қайта қуриш. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Актуал объектив. 20.00 Сен-Жюст ҳамда вазият тақозосига кўра. Бадиий фильм. 1-серия. 21.30 «Время». 22.05 Босқинчлар. 23.35 Дунё воқеалари 23.50 Оммавий куй янгиликлари.

✦ МТ II

9.00 Гимнастика. 9.15 Табиб, шифокор, врач. 9.45 Мультфильм. 10.15 Хатлон оҳанглари. 10.55 Испан тили. 11.25 Чорраҳа. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Ҳужжатли фильм. 12.30 Испан тили. 13.00 Болалар учун фильм. 14.05 Э. Казакевич. Фильм-концерт. 14.55 Шоввоз солдат Швейк. Бадиий фильм. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. 18.55 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Ўтмиш ва замонавийлик». 19.40 Ока ва Орлик узра. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. Ўт илдизи. 1-серия. 23.20 Янгиликлар.

Жума, 14 июль

✦ УзТВ

15.00 Республика мулки. Бадиий фильм. 2-серия. 16.10 Табиатнинг бебаҳо инъомлари. Телефильм. 16.30 А. Қаҳҳор. Қўшчинор чироқлари. Видеофильм. 3-қисм. 17.30 Абитуриентлар учун. 18.00 Янгиликлар. 18.15 ОТ. Мультфильм. 18.25 Абитуриент-89. 18.55 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 19.30 Кувонч. Фильм-концерт. 20.00 «Ахборот». 20.20 Реклама. 20.25 Республика халқ артисти Камолиддин Раҳимов куйлайди. 21.30 «Время». 22.05 «Ахборот». 22.25 Телеминиатюралар. 23.20 «Тошкент» студияси кўрсатади. Оила.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 «Тошкент» студияси кўрсатади. 20.00 Футболдан оғиз очманг. Бадиий фильм. 21.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. 21.15 Тошкесарлар. Телефильм. ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ. 21.30 «Время». 22.05 Телевидение ва томошабин. 22.45 Осуда тергов. Бадиий фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Сен-Жюст ҳамда вазият тақозосига кўра. Бадиий фильм, 2-серия. 10.35 Бор бўл, музика! 11.10 Москва— Париж. 1900—1930 йиллар кўргазмаси. 12.00 Босқичлар. 16.00 Ҳужжатли фильм. 16.30 Қадрдон ўтмиш. Фильм-концерт. 16.50 Ёдгорлик уй. Ҳужжатли фильм. 17.10 «Фан: назария, тажриба, практика. 17.55 Уйғур жилолари. 18.25 Мультфильм. 18.45 Интерсигнал. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Бутунроссия конкурсининг лауреати Т. Хохлова куйлайди. 20.00 Сен-Жюст ҳамда вазият тақозосига кўра. Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 «Время». 22.05 Франция телевиденесининг программаси. 23.05 Бу бўлган... бўлганди... 23.25 Нигоҳ.

✦ МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Мультфильм. 10.05 Чемпионларнинг бошловчи спортчиларга маслаҳатлари. 10.50 Халқ ижодиёти. 11.20 Инглиз тили. 11.50 Концерт. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Шарманкачилар Амарнинг оға-инилари. 12.25 Инглиз тили. 12.55 Болалар учун фильм. 14.00 Ритмик гимнастика. 14.30 М. Кугель чалади. 14.55 Ўт илдизи. Бадиий фильм, 1-серия. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Ўт илдизи. Бадиий фильм, 2-серия. 18.45 Концерт. 19.00 Майдон. Спорт программаси 20.00 Чаплин ролларини ўйнаймиз. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Ўт илдизи. Бадиий фильм, 2-серия. 23.10 Ҳужжатли фильм. 23.20 Оқшом концерти.

Шанба, 15 июль

✦ УзТВ

9.00 «Ассалому алайкум». Информацион музикали программа. 10.00 Шанба экрани. 10.35 «Тошкент» студияси кўрсатади. 11.40 Актёрлар ва роллар. 12.35 Ҳужжатли экран. 13.35 Замандас. 14.35 Спорт программаси. 15.55 Объективда қайта қуриш. 18.00 Ўсмирлар учун. Тенгдошлар. 18.45 Мультипанорама. 19.25 Инсон ва табиат. 20.00 «Ахборот». 20.20 Ўзбек тилини ўрганамиз 20.55 Эстрада концерти. 21.30 «Время». 22.05 «Ахборот». 22.25 Шийпондаги учрашувлар.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

18.05 Мультфильм. 18.25 Офтобак. 19.00 Меҳрғон. 19.50 Ҳужжатли фильм. 20.00 Информацион программа. 20.30 Кинолавҳа. 20.40 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Театр хонадонингизда.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Сиз яратган боғ. 9.30 Фильм-концерт. 10.00 Мультфильм. 10.15 Инсон. Ер. Коинот. 11.15 Эртанги кун нажоди. Бадиий фильм. 12.40 Дунё воқеалари. 12.55 Концерт. 13.20 Социализм мамлакатларида. 13.50 Иттифоқдош республикалар киносанъати. 15.20 Россия лўлиларининг қўшиқлари. 16.00 Картина. Ҳужжатли фильм. 16.25 Ҳайвонот оламида. 17.25 Мультфильм. 17.40 Останкино концерт студиясида ёзувчи А. Битов билан учрашув. 18.55 Планета. Халқаро программа. 19.55 Икки Фёдор. "Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Телетомошабин ҳамроҳи. 22.25 1989 йил қўшиқлари. 23.35 Монтаж. Ёшлар телефельетони.

✦ МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика. 8.45 Қишлоқ янгиликлари. 9.45 Ўт илдизи. Бадиий фильм, 2-серия. 10.50 Медео рицарлари. Ҳужжатли фильм. 11.00 Янгиликлар. 11.10 Рассомлик, тақдир экан. 12.00 Телевизион музикали абонемент. 12.40 Давр ҳақида ва ўзим ҳақимда. 13.00 Янгиликлар. 13.10 Миллий баскетбол ассоциацияси профессионаллари ўртасида баскетбол бўйича АҚШ чемпионати. 14.10 Сиэтлга командировка. 15.10 Крепиш. Бадиий фильм. 16.40 Оперетта артисти. 17.25 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.10 Маҳмуд Эсомбоев театри. 18.45 Овозлар. Ҳужжатли фильм. 18.55 Концерт. 19.30 Енгил атлетика. 20.00 Шарқий Сибирь. Киножурнал. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Пи белгиси билан. (22.50) «НТМ» информацион кўрсатув.

Якшанба, 16 июль

✦ УзТВ

9.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа. 10.00 Биргаликда куйлаймиз. 10.25 Ёш спортчи мактаби. 11.15 ЎзССР Кинематографчилар союзида. 12.15 Оналар мактаби. 13.45 Халқ ижодиёти. 12.45 Инсон ва замин. 14.35 М. Бобоев. «Онаизор». Спектакль. 16.15 Деҳқон — ер эгаси. 16.45 Реклама. 18.05 Болалар учун концерт. 18.35 «Иқбол». 20.00 «Ахборот». 20.20 Катталар учун мультфильм. 20.50 Дам олиш концерти. 21.30 «Время». 22.05 «Ахборот». 22.25 Паспортсиз киши. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

17.35 Реклама. 17.45 Бегона ҳаёт. Бадиий фильм. 19.15 Интерэкран. 20.10 Дарек. 21.00 Тиканли экран. 21.30 «Время». 22.05 Қирғиз санъати кишилари.

✦ МТ I

8.45 Ритмик гимнастика. 9.20 Спортлото тиражи. 9.30 Эрта саҳарлаб. 10.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 Тонгги почта. Музикали кўрсатув. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Болалар информацион-публицистик программаси. 14.30 Музикали киоск. 15.00 Здоровье. 15.45 Нигоҳ. 16.45 Мультфильм. 16.55 Камалак. 17.30 Қишлоқ янгиликлари. 18.30 Халқаро панорама. 19.15 Якшанба кинозали. 20.15 Тўғри сўзнинг тўқмоғи. Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Салом, доктор! 22.20 Навқирон театрлар коллективларининг ижодий изланишларига бағишланган кўрсатув. 23.05 Джаз кечаси.

✦ МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг! 8.45 Концерт. 9.05 Сўнгги турнагаов. Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 10.45 Металлурглар кунига. 11.30 Янгиликлар. 11.40 Мультфильм. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Концерт. 13.25 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 13.00 Янгиликлар. 13.40 Москва — Бостон телекўприги. 14.40 Она замин ташвишида. 15.25 Қалб тўридан. 16.10 Ҳужжатли фильм. 17.30 Мультфильм. 17.50 Мамлакат театрлари намойиш этади. 19.30 Украина Давлат телерадиоси. 20.00 Севги қурбонларига ёдгорлик. Ҳайкалтарош В. Сидур. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Енгил атлетика. 21.30 «Время». 22.05 Салом, доктор! 22.20 Қўрқувга қарши даво. Бадиий фильм.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

• ОРОМГОҲЛАР ҚЎЙНИДА •

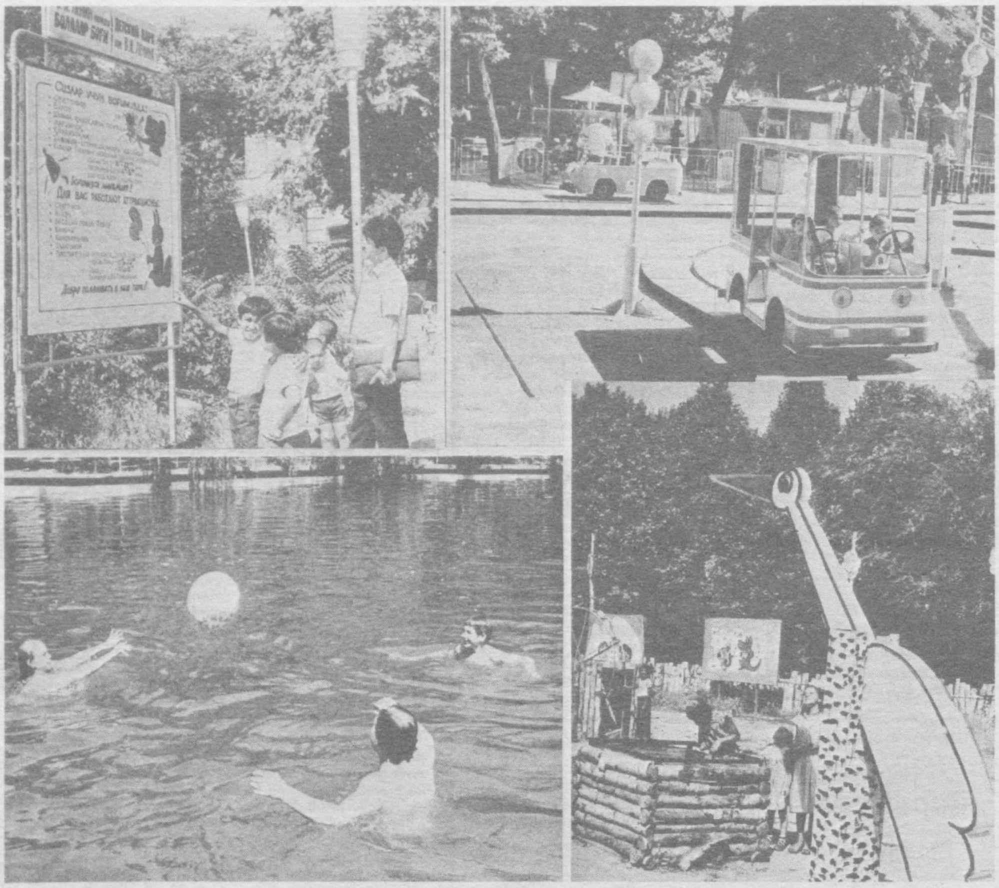

Ёзнинг жазирама иссиғида болаларингиз ҳам, ўзингиз ҳам бемалол ҳордиқ чиқарадиган, сўлим оромгоҳ излашингиз, табиий.

Пойтахтдаги В. И. Ленин номли болалар боғи ана шундай жойлардан бири. У шаҳар марказида, энг соя-салқин, ажиб манзарали, кўркам бир ерда жойлашган. Бу боғдаги мавжуд нарсаларнинг бари кичик ёшдаги мижозларнинггина эмас, катта ёшдаги ташриф буюрувчиларнинг ҳам соғлиғини тиклаш, уларга қувноқ кайфият бағишлаш, бафуржа ва тўкис ҳордиқ чиқариш учун хизмат қилади.

Боғ қўйнида кўплаб турли аттракционлар ишлаб турибди. Хусусан, машиналарда сайр қилиш имконини берувчи «Светофор», «Бўрон», «Шимол» қувноқ поезди, «Арғимчоқ», «Қўнғироқча» каруселн, «Иллюзион» аттракционлари шулар жумласидандир. Бундан ташқари «Буратино» ва «Қорпарча» кафелари ҳам меҳмонлар хизматида. Бу кафеларда ёз фаслининг энг тансиқ неъмати — музқаймоқлар билан савдо қилинади.

— Фарзандларингизни чинакам эртаклар шаҳарчасида бўлиб, ўзлари севган қаҳрамонлар билан учрашишларини ёки сўлим боғ қўйнидаги бассейнда сузиб, саховатли ёзнинг барча инъомларидан тўлиқ баҳраманд бўлишларини истасангиз, бизнинг оромгоҳга келаверинг,—дейди ушбу боғ директори Содиқжон Собиров. — Мабодо шанба ёки якшанба кунлари келсангиз, биз турли касб эгалари байрамларини нишонлаётган бўламиз. Бу ёш авлодда истиқболда ўзини кутаётган ихтисосликларга нисбатан меҳр учқунларини уйғотса ажаб эмас.

У. ҲИКМАТОВ.

Суратларда: Боғнинг бир куни.

Р. АЛЬБЕКОВ суратга олган.

СПОРТ

ОЛМАОТАДА МАҒЛУБИЯТ

✦ «ПАХТАКОР» навбатдаги учрашувни ўтган куни Олмаотада «Қайрат» командаси билан ўтказди. Ўзбекистон телевидениеси олиб кўрсатган бу учрашувни республикамизнинг минглаб футбол мухлислари ҳам кўрдилар. Ўйин тенг кураш остида ўтди. Иккинчи бўлимда майдон эгалари 11 метрдан киритган ягона тўп қозоқ футболчиларига ғалаба келтирди. 20-турнинг бошқа ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди: «Торпедо» — «Кузбасс» — 4:0, «Котайк» — МАСК — 0:1, «Металлург» — «Ростсельмаш» — 1:1, АСК (Р) — «Факел» — 1:2, «Спартак» — «Динамо» (Ст) — 4:2, «Нефтчи» — «Гурия» — 1:0, «Динамо» (Бт) — «Шинник» — 3:1, «Кубань» — «Геолог» — 0:1, «Нистру» — АСК «Карпати» — 3:1, «Таврия» — «Даугава» — 2:0.

Тошкентлик футболчилар навбатдаги учрашувни 11 июлда Тюменда «Геолог» командаси билан ўтказадилар.

ЁШЛАРНИНГ БУТУНИТТИФОҚ СПОРТ ЎЙИНЛАРИ

✦ ШУ КУНЛАРДА мамлакатимизнинг бир қатор шаҳарларида ёшларнинг Бутуниттифоқ IVспорт ўйинлари давом этмоқда.

Баскетболчилар беллашувида Туркманистон командасини 70:48 ҳисобида мағлубиятга учратган вакилларимиз иккинчи босқичга чиқишди. Бу группада улар Москва, Эстония ва Қирғизистон коллективлари билан кураш олиб борадилар. Москва вакиллари билан бўлган дастлабки ўйинда баскетболчиларимиз 79:101 ҳисобида ютқазишди.

Камондан отишда республикамиз вакиллари еттинчи (ёшлар), стол теннисн мусобақаларида қизларимиз тўққизинчи, ўсмирларимиз ўнинчи ўринни олишди.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ОДАМ «АКУЛА»ЛАР

✦ ХАРАРЕ. Ҳинд океанининг Жанубий Африка қирғоқлари яқинида яшайдиган тюленлар кутилмаган хавфга дучор бўлишди. Яқинида Кейптаун пляжларида браконьерлар ўлдирган бу денгиз жониворларининг 400 та жасади топилди. Жиноятчилар тюленларнинг терисини ҳам, гўштини ҳам олмаганлар, фақат ҳайвонлар танасининг айрим жойларини кесиб олишган.

ЖАР балиқчилик бошқармасининг вакили Том де Бруин бу нодир жониворларнинг кесиб олинган аъзоларидан Осиёнинг баъзи районларида донжуанлар орасида жуда қадрланадиган қувватни тикловчи воситалар тайёрлашда фойдаланилади, деди.

Худди шу сабабга кўра браконьерлар Африкада бутунлай йўқ бўлиб кетиш хавфи остида қолган каркидонларини шафқатсиз овламоқдалар. Бу жониворнинг бир килограмм шохи учун Шарқ доришунослари 26 минг доллар пул тўлашяпти. Ҳозиргача тюленларнинг ягона душмани оқ акулалар ҳисобланарди. Лекин энди доришунослик бизнесининг «акула»лари улар қаторига қўшилди.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

8 ва 9 июль соат 16.00 да

«ИНЬ-ЯНЬ» БИРЛАШМАСИ

«ТАШРИФ ҚОҒОЗИ»

ҚУНГИЛОЧАР ШОУ-ПРОГРАММАСИНИ

НАМОЙИШ ЭТАДИ

ПРОГРАММАДА:

«УШУ»нинг ташқи ва ички усуллари;

корейсча ТАЙКВАНДО курашининг оёқ, қўл комплекслари;

кота рақслари, каратэ-до, ўз-ўзини ҳимоя қилиш усуллари, жуфт-жуфт бўлиб амалга ошириладиган «айкида» машқлари.

Республика Модалар театрининг чиқишлари.
Замонавий кийим-бошлар намойиши.

АУКЦИОН! АУКЦИОН! АУКЦИОН!

Олдиндан билет сотиш кассаси очиқ.

Касса соат 10 дан 20.00 гача ишлайди.

Коллектив бўлиб тушиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Справкалар учун телефонлар — 44-35-91, 44-35-84.

• РАССОМ ҲАЖВ ҚИЛАДИ •

— ДАДА, боғча опамизга дўконингиздан қачон «импорт» туфли олиб келиб берасиз. Ҳар куни гап эшитаяпман-ку!

— ОШПАЗ:
— Бугун ҳам қуруқ суяк юборишибди. Яна шўрва қиламан шекилли.

Расмларни М. Унгаров ва Ш. Субҳонов чизган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 01332. Б — 1630 Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12